

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**VSTOP SLOVENIJE V EU
IN SPREMEMBE NA PODROČJU STATISTIKE
ZUNANJE TRGOVINE**

Ljubljana, januar 2004

KLEMEN FRANTAR

IZJAVA

Študent _____ izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. SISTEM INTRASTAT	2
2.1. KAJ JE INTRASTAT	2
2.2. ZAKAJ SPLOH INTRASTAT	2
2.3. PRAVNA OSNOVA INTRASTATA	3
2.3.1. <i>Evropski predpisi</i>	3
2.3.2. <i>Organizacija Intrastata v državni administraciji in nacionalnih statističnih uradih</i>	4
2.3.3. <i>Osnovne značilnosti metodologije Intrastat</i>	5
2.3.3.1. Sistem statističnih pragov – razbremenitev poročevalskih enot	5
2.3.3.2. Povezava s podatki VAT – pomembna osnova za delovanje sistema Intrastat	6
2.3.3.3. Register za Intrastat	7
2.3.3.4. Zajetje	8
2.3.3.5. Podatki za poročanje	9
2.3.3.6. Obdobje poročanja in roki diseminacije podatkov	9
2.3.3.7. Program EDICOM	10
2.4. KAKOVOST PODATKOV	10
3. POMANJKLJIVOSTI SISTEMA INTRASTAT IN AKTIVNOSTI ZA NJIHOVO IZBOLJŠANJE 11	
4. KAKO BO POTEKAL SISTEM INTRASTAT V SLOVENIJI	13
5. BLAGOVNA MENJAVA MED SLOVENIJO IN EU – BODOČE PODROČJE SISTEMA INTRASTAT	14
6. ŠIRITVENI PROJEKT PHARE S PODROČJA STATISTIKE ZUNANJE TRGOVINE	15
6.1. POROČILO S ŠTUDIJSKEGA OBISKA ZA INTRASTAT V AVSTRIJSKEM STATISTIČNEM INŠTITUTU	15
6.1.1. <i>Organizacija Avstrijskega statističnega inštituta in statistike zunanje trgovine</i>	16
6.1.2. <i>Okvirno načrtovanje in roki, vpeljava evropske zunanjetrgovinske statistične zakonodaje v nacionalno zakonodajo</i>	17
6.1.3. <i>Zbiranje podatkov s strani statističnega urada in/ali drugih administracij, sodelovanje z drugimi institucijami</i>	18
6.1.4. <i>Upravljanje s kadri in izobraževanje, stroški z zaposlenimi</i>	18
6.1.5. <i>Organizacija in vsebina informativnih akcij in priročniki za deklarante</i>	19
6.1.6. <i>Statistični pragovi</i>	19
6.2. VZPOSTAVITEV REGISTRA ZA INTRASTAT IN UPRAVLJANJE Z REGISTROM	20
6.2.1. <i>Register – uporaba administrativnih virov (VIES/VAT), tehnično sodelovanje z drugimi administracijami</i>	21
6.2.2. <i>Register – definiranje trgovinskih podjetij in poročevalskih enot, vsebina registra, elementi in spremenljivke, tehnične rešitve, funkcionalnost</i>	22
6.2.3. <i>Register – sistem opominjanja za kasnitve in neporočanje</i>	23
6.2.4. <i>Help desk: viri, tehnične rešitve, splošne in posebne informacije za poročevalske enote, promocija softverskih paketov, glavni problemi poročevalskih enot</i>	24
6.3. TEHNIČNE ZAHTEVE ZA ZBIRANJE IN OBDELAVO PODATKOV: ZBIRANJE PODATKOV (ELEKTRONSKI IN PAPIRNATI OBRAZCI, VSEBINA OBRAZCEV, OPTIČNO BRANJE (OCR), EDIFACT, AVTOMATIZACIJA IN	24
OPTIMIZACIJA POSTOPKA ZBIRANJA OBRAZCEV); OBDELAVA PODATKOV (KONTROLE PODATKOV, POPRAVKI, PROBLEMI, VEZANI NA NOMENKLATURO, MIKRO IN MAKRO KONTROLE VERODOSTOJNOSTI PODATKOV); SISTEM EXTRASTAT V AVSTRIJI (OBDELAVA CARINSKIH PODATKOV, CARINSKE/STATISTIČNE SPREMNJLJIVKE, RAZLIKE IN PODOBNOSTI Z INTRASTATOM, DRUGI VIDIKI EXTRASTATA)	24
6.3.1. <i>Tehnične zahteve za zbiranje in obdelavo podatkov; Zbiranje podatkov (elektronski in papirnati obrazci, vsebina obrazcev, optično branje (OCR), EDIFACT, avtomatizacija in optimizacija postopka zbiranja obrazcev)</i>	24
6.3.2. <i>Obdelava podatkov (kontrola podatkov, popravki, problemi, vezani na nomenklaturu, mikro in makro kontrole verodostojnosti podatkov)</i>	26
6.3.3. <i>Sistem Extrastat v Avstriji (obdelava carinskih podatkov, carinske/statistične spremenljivke, razlike in podobnosti z Intrastatom, drugi vidiki Extrastata)</i>	27
6.4. <i>Kvaliteta podatkov (zrcalne analize, uporaba podatkovnih virov); Analiza podatkov (sinteza Intrastata in Extrastata, posredna »trikotniška« trgovina (triangular trade), indeksi povprečnih vrednosti, evropski in nacionalni koncept); Metode ocenjevanja podatkov pri neporočanju in zakasnelem poročanju:</i>	

<i>Publiciranje in diseminacija podatkov (zaupnost podatkov, pošiljanje podatkov Eurostatu, diseminacijski viri in strategija, členitve po posameznih klasifikacijah)</i>	<i>27</i>
<i>6.4.1. Kvaliteta podatkov (zrcalne analize, uporaba podatkovnih virov); Analiza podatkov (sinteza Intrastata in Extrastata, posredna trgovina, indeksi povprečnih vrednosti, evropski in nacionalni koncept)</i>	<i>27</i>
<i>6.4.2. Metode ocenjevanja podatkov pri neporočanju in zakasnelem poročanju.....</i>	<i>28</i>
<i>6.4.3. Publiciranje in diseminacija podatkov (zaupnost podatkov, pošiljanje podatkov Eurostatu, diseminacijski viri in strategija, členitve po posameznih klasifikacijah).....</i>	<i>29</i>
7. TESTNA DOLOČITEV VIŠINE ASIMILACIJSKEGA PRAGA IN NJENEGA VPLIVA NA ZAJETJE	30
8. DOGOVOR O DELITVI DELA IN POSAMEZNIH FAZ OBDELAVE PODATKOV ZA INTRASTAT MED STATISTIČNIM URADOM RS IN CARINSKO UPRAVO RS TER VLOGA DAVČNE UPRAVE PRI IZVAJANJU SISTEMA INTRASTAT.....	33
8.1. UVODNA IZHODIŠČA	33
8.2 ZADOLŽITVE CARINE PRI VZPOSTAVITVI IN IZVAJANJU PILOTNEGA RAZISKOVANJA	34
8.3 ZADOLŽITVE CARINE PRI IZVAJANJU REDNEGA RAZISKOVANJA (ZAJETJE ZA INTRASTAT V SKLADU Z EVROPSKO ZAKONODAJO)	35
8.4 ZADOLŽITVE STATISTIKE PRI VZPOSTAVITVI IN IZVAJANJU PILOTNEGA RAZISKOVANJA.....	35
8.5 ZADOLŽITVE STATISTIKE PRI IZVAJANJU REDNEGA RAZISKOVANJA	36
8.6 DRUGA ODPRTA OPRAVILA IN VPRAŠANJA	36
8.7. VLOGA DAVČNE UPRAVE PRI IZVAJANJU SISTEMA INTRASTAT	36
9. POROČILO Z INFORMATIVNEGA SEMINARJA »INTRASTAT IN SPREMEMBE CARINSKE IN DAVČNE ZAKONODAJE PO VSTOPU V EU« ZA PODJETJA	37
10. REGISTER ZA INTRASTAT.....	39
10.1 VSEBINA REGISTRA ZA INTRASTAT	39
10.2 ZAČETNO STANJE REGISTRA OB ZAGONU REDNEGA RAZISKOVANJA INTRASTAT	40
10.3 AŽURIRANJE REGISTRA PO NJEGOVI VZPOSTAVITVI	40
10.4. TESTNI REGISTER V PRVI FAZI VZPOSTAVLJANJA INFORMACIJSKEGA SISTEMA INTRASTAT (PODPORA PILOTNEMU RAZISKOVANJU).....	41
10.5. FUNKCIJE REGISTRA.....	41
11. KADROVSKA REŠITEV PROJEKTA INTRASTAT	42
12. PILOTNO STATISTIČNO RAZISKOVANJE INTRASTAT.....	43
13. PODJETJA, POVABLJENA V PILOTNO RAZISKOVANJE ZA SISTEM INTRASTAT, TER REZULTATI POROČANJA PILOTNEGA RAZISKOVANJA.....	44
14. INTERVJU O PILOTNEM RAZISKOVANJU IN SISTEMU INTRASTAT	46
15. PRIMERJAVA O OPRAVLJENEM DELU NA SISTEMU INTRASTAT Z OSTALIMI PRIDRUŽENIMI KANDIDATKAMI, KI BODO VSTOPILE V EU	47
16. SKLEP.....	48
17. LITERATURA	49
18. VIRI.....	50
PRILOGE	

1. UVOD

V večini držav statistika zunanje trgovine temelji na podatkih carinske evidence. Če med državami odpravimo carinske formalnosti, kot je to pri prostem pretoku blaga znotraj EU, je potrebno za zunanjetrgovinsko statistiko poiskati nov vir podatkov. Rešitev predstavlja metodologija Intrastat. Intrastat je metodologija za spremljanje blagovne menjave med državami članicami EU, pri kateri se podatki zbirajo neposredno od podjetij. Po vstopu Slovenije v EU bo potrebno tisti del blagovne menjave, ki jo opravimo z državami članicami, spremljati po tej metodologiji. Harmonizacija s tem področjem evropske statistične zakonodaje predstavlja eno izmed zahtevnejših nalog v predpristopnem obdobju. V prvem delu bom predstavil samo metodologijo Intrastata. V tem delu je zajet zakonski, organizacijski in tehnološki vidik metodologije Intrastat. Potem bom prešel na pomanjkljivosti tega sistema, ki jih bo potrebno upoštevati pri uvajanju tega sistema v naši državi. V tem delu so zajete tudi aktivnosti za izboljšanje pomanjkljivosti. Sledi kratka predstavitev tega, kako bo sistem Intrastat potekal v Sloveniji. V nadaljevanju predstavljam blagovno menjavo med Slovenijo in EU, ki predstavlja bodoče področje sistema Intrastat. Ker imajo države članice sistem Intrastat organizacijsko različno urejen, bom predstavil tudi poročilo s študijskega obiska v Avstriji, ki je potekal pod okriljem programa Phare. Izredno pomembna je določitev višine asimilacijskega praga in njenega vpliva na zajetje, ki ga bom predstavil v šestem delu. V nadaljevanju bom navedel, kako sta si Carinski urad Republike Slovenije in Statistični urad Republike Slovenije razdelila delo, ter poročilo z informativnega seminarja, ki je bil izveden kot informativna akcija za poročevalske enote. V zadnjem delu pa sem predstavil sam register za Intrastat, kadrovske rešitve projekta Intrastat, pilotno statistično raziskovanje v Sloveniji (podjetja, povabljeni v pilotno raziskovanje, ter intervju). Sledi še sklep, v katerem bom podal lastno mnenje o uvajanju metodologije Intrastat v Sloveniji. Uvedba metodologije Intrastat predstavlja velik organizacijski, tehnični in finančni zalogaj, tako da se ga je potrebno lotiti z vso resnostjo in zavzetostjo.

Prost pretok blaga kot ena izmed štirih svoboščin, na katerih temelji enotni evropski gospodarski prostor, pomeni odpravo vseh carinskih formalnosti za trgovino znotraj EU (Prešeren, 2003, str. 9). S tem statistika zunanje trgovine med državami članicami izgubi svoj evidenčni vir podatkov, kar povzroči metodološki in kvalitetni prelom v podatkih v primerjavi s podatki za predhodna obdobja. Statistični uradi držav članic in statistični urad EU Eurostat od leta 1993 dalje ločujejo pri spremljanju blagovne menjave s tujino dva sistema:

- Statistiko blagovne trgovine s tretjimi državami (Extrastat), ki še vedno temelji na carinskih deklaracijah in je metodološko zaenkrat še primerljiv z našo dosedanjo metodologijo statistike zunanje trgovine, in
- statistiko blagovne trgovine med državami članicami EU (Intrastat), ki temelji na klasičnem statističnem raziskovanju, pri katerem se podatki zbirajo neposredno od podjetij.

Ob vstopu Slovenije v EU bo morala tudi Slovenija tisti del blagovne menjave s tujino, ki poteka z državami članicami EU in ki se bo s sočasnim vstopom več kandidatk še precej

povečal, spremljati po metodologiji Intrastat (Zakon o državni statistiki, 2001). Harmonizacija s tem področjem statistične zakonodaje je zahtevna naloga, na katero se dobro pripravljamo in bo v nadaljnjem obdobju povzročala še veliko problemov. Izkušnje držav članic kažejo, da so se kljub obsežnim pripravam na novo metodologijo srečevale in se še srečujejo s težavami v zvezi z izvajanjem Intrastata. Uvajanje metodologije Intrastat v statistiko zunanje trgovine poteka v okviru širitvenega projekta, ki se pod organizacijskim vodstvom Eurostata izvaja v vseh državah kandidatkah.

2. SISTEM INTRASTAT

2.1. Kaj je Intrastat

Konec leta 1992 je ozemlje EU postalo skupni trg. Opustitev carinskih formalnosti s 1. januarjem 1993 je zahtevala vzpostavitev sistema za zbiranje statističnih informacij o blagovni menjavi med državami članicami neposredno v podjetjih (Mousis, 1999, str. 73). Ena od posledic je bila opustitev fizičnih mej in davčni zapor med članicami EU. Carinski organi niso bili več odgovorni za registriranje in nadzor pretoka blaga med državami članicami. Statistične službe, ki so pridobivale podatke iz carinskih postopkov so morale vzpostaviti statistični sistem zbiranja podatkov na lastno pobudo in pod lastnim vodstvom. Imenovali so ga »Intrastat sistem« oziroma kratko-»Intrastat«

2.2. Zakaj sploh Intrastat

Statistični podatki, ki jih zbira Intrastat, so glavni vir za makroekonomske izračune in tudi mikroekonomska zapažanja. Najpomembnejši makroekonomski izračuni na podlagi podatkov Intrastata sta državni proračun in statistična plačilna bilanca. Podatki o notranjem trgovanju v EU se vnašajo v tekoči račun transakcij evropskega sistema integriranih ekonomskih računov (ESA šifra C7) in predstavljajo sestavni del tekočega računa za blago. Zbrane informacije Intrastata uporabljajo tudi vladne službe, večinoma ministrstvo za trgovino, finančno in kmetijsko ministrstvo, tudi centralna banka, z njimi si pomaga pri pripravi trgovinske politike in spodbuja iniciativo na novih področjih trgovanja.

Za podatke Intrastata se zaradi stalnega in aktualnega razvoja skupnega evropskega trga zanima tudi komisija EU. Drugi mednarodni subjekti, kot so Združeni narodi, Mednarodni denarni sklad, Svetovna banka in Svetovna trgovinska organizacija uporabljajo podatke Intrastata kot integralni del svojih statistik o pretoku blaga (United nations publication, 1998, str. 11).

Mikroekonomski uporabniki, kot so razna poklicna združenja, podjetja in podjetniki, ki potrebujejo podatke Intrastata za izvajanje raziskav trga; na primer za preučevanje menjave

določenih dobrin in njihovih cen kot tudi za pridobivanje podatkov o konkurenci na tujih trgih ali o tuji konkurenci na domačih trgih.

Znanstvene ustanove in ekonomisti uporabljajo podatke Intrastata za nadaljnje analize o mednarodni trgovini ali za splošne ekonomske raziskave. Službe za stike z javnostjo sprotno obveščajo javnost in določene stranke o položaju in razvoju nacionalne trgovine s tujino.

Nenazadnje uporabljajo podatke Intrastata v javnosti, predvsem študenti, učitelji in učenci, pa tudi drugi posamezniki, ki jih zanima mednarodna neodvisnost ekonomskih območij.

Za uspešno izvajanje poskusnega statističnega raziskovanja v času projekta in rednega raziskovanja po vstopu v EU je nujno pri podjetjih vzbuditi zavest, da so kakovostni podatki o trgovinski menjavi znotraj EU izredno pomembni, tako za podjetja kot za državo (Braunsberger, 2001, str. 248).

2.3. Pravna osnova Intrastata

2.3.1. Evropski predpisi

Intrastat temelji na dveh vrstah evropskega prava. Prva vrsta so predpisi Sveta EU, ki predstavljajo pravne predpise in se uporabljajo v državah članicah. Sprejeti so na Svetu EU. Druga vrsta pa so predpisi EU Komisije. To so pravni predpisi, ki se uporabljajo neposredno v državah članicah in so sprejeti na Komisiji EU. Komisija je pooblaščen z zakoni Zbora, da sprejema upravne predpise glede na posamezne primere.

Osnovni akt na področju Intrastata je Council Regulation No. 3330/91, ki je bil dopolnjen z več kasnejšimi akti. V letu 2000 je bil sprejet nov izvedbeni akt (Commission Regulation No. 1901/2000), ki povzema in združuje vsebino iz več prejšnjih izvedbenih aktov. Prek izvedbenih aktov so na področju Intrastata urejene naslednje vsebine: statistični pragi, poenostavitve glede neto teže in vrednosti blaga; podatki, ki jih mora zagotoviti davčna administracija; pojasnila k obrazcem, statistični mediji, roki poročanja za nacionalne statistične urade. Novi izvedbeni akt vključuje tudi poglavja o registru za Intrastat in subjektih, ki morajo poročati, statističnih podatkih in posebnih gibanjih blaga, in sicer ločeno za vsako vrsto teh gibanj.

Akti lahko zahtevajo, da se na nacionalni ravni sprejmejo izvedbeni akti (pri Intrastatu npr. vrednosti za statistični prag, kazni za neodgovor, neobvezna polja), zato celotna zakonodaja na področju sistema Intrastat vključuje tudi pravne akte na nacionalni ravni. Do možnosti drugačne izvedbe Intrastata med državami članicami prihaja zaradi razlik v strukturi in organiziranosti državne uprave, ekonomskih in fiskalnih posebnostih države članice, pa tudi zaradi dodatnih zahtev po informacijah glede mednarodnega pretoka blaga. Zelo pomembno

je dobro poznavanje zakonodaje, saj se s tem izognemo napakam, ki se lahko pojavijo ob uvajanju sistema v praksi.

2.3.2. Organizacija Intrastata v državni administraciji in v nacionalnih statističnih uradih

V posameznih državah članicah pri zbiranju in obdelavi podatkov za Intrastat obstajajo različne povezave med statističnim uradom ter davčnimi in carinskimi organi. Odločitev o tem, kako se bo izvajal Intrastat v državi, je strateškega pomena (Rant, 2001, str. 253).

V dveh državah članicah – Franciji in Italiji – sta obrazec za Intrastat in obrazec za VAT združena in ju zbira davčna uprava, na Finskem je za zunanjetrgovinsko statistiko (za trgovino s tretjimi državami in za Intrastat) zadolžena carinska uprava, nasprotno pa v Belgiji zunanjetrgovinsko statistiko pripravlja centralna banka. V nekaterih državah članicah carina samo zbira obrazce za Intrastat in včasih izvaja tudi prve kontrole.

Organizacija dela v zvezi z zunanjetrgovinsko statistiko v nacionalnih statističnih uradih oziroma v drugih institucijah, ki v določenih državah izvajajo to nalogo, je različna.

Tabela 1: Organizacija statističnega dela Intrastata v posameznih državah članicah

Država članica	Zbiranje podatkov	Preverjanje in poprava podatkov	Obdelava podatkov	Razvrščanje podatkov
Avstrija	statistični urad	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Belgija	xx	xx	xx	xx
Danska	carina	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Finska	carina	carina	carina	carina
Francija	davčna uprava	davčna uprava	davčna uprava	davčna uprava
Nemčija	statistični urad	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Grčija	davčna uprava	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Irska	carina	carina	statistični urad	statistični urad
Italija	xx	xx	xx	xx
Luksemburg	xx	xx	xx	xx
Nizozemska	statistični urad	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Portugalska	statistični urad	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Španija	carina	carina	davčna uprava	carina
Švedska	statistični urad	statistični urad	statistični urad	statistični urad
Velika Britanija	carina	carina	carina	carina

Vir: Kaj je Intrastat, SURS, 2000, str. 7.

V vseh državah je značilna precej številčna kadrovska zasedba teh oddelkov¹. Večina zaposlenih v oddelkih za zunanjetrgovinsko statistiko se ukvarja s kontrolo in popravki podatkov, saj je kakovost podatkov, o katerih poročajo v sistemu Intrastat, precej slabša kot pri klasični zunanjetrgovinski statistiki, ki temelji na carinskih deklaracijah. Za Slovenijo je izredno pomembno, da bomo problem glede organiziranosti rešili, tako da ga bomo reševali čimbolj funkcionalno in kakovostno ter s čim nižjimi stroški.

2.3.3. Osnovne značilnosti metodologije Intrastat

Štiri bistvene značilnosti te metodologije so (Granner, 1999, str. 98):

- podatki o blagovni menjavi med državami članicami se zbirajo neposredno od podjetij z mesečnimi zbirnimi obrazci;
- vzpostavljen je sistem statističnih pragov, ki veliko podjetij z manjšim obsegom blagovne menjave razbremenjuje obveznosti izpolnjevanja statističnih obrazcev v okviru sistema Intrastat;
- sistem Intrastat temelji na tesni povezavi s sistemom VAT²; davčna uprava mora vsaj četrletno nacionalnemu statističnemu uradu poročati o vrednosti prodaj in nakupov blaga med državami članicami;
- sistem Intrastat daje velik poudarek posodabljanju zbiranja in pošiljanja podatkov in seveda tudi obdelave podatkov; v ta namen je bil uveden program EDICOM (Electronic Data Interchange on Commerce); ta je podprl razvoj različnih informacijskih orodij.

2.3.3.1. Sistem statističnih pragov – razbremenitev poročevalskih enot

Osnovni cilj sistema statističnih pragov je zmanjšati obveznosti podjetij v zvezi s poročanjem statističnih podatkov Intrastatu. Sistem Intrastat ločuje:

- asimilacijski prag (podjetja pod tem pragom niso dolžna izpolnjevati obrazca za Intrastat);
- poenostavitveni prag 1 (zanj se zahtevajo samo podatki za proizvod, državo članico in vrednost, uporablja se pravilo desetih najpomembnejših proizvodov);
- poenostavitveni prag 2 (o njem ni potrebno poročati statistične vrednosti – zadošča fakturna vrednost – in nekaterih drugih opcijskih podatkov);
- prag za transakcijo (ta prag znaša 100 EUR, vse individualne transakcije pod to mejo se lahko združijo in prikažejo pod skupno kodo Kombinirane nomenklature).

Asimilacijski, poenostavitveni prag 1 in poenostavitveni prag 2 so postavljeni kot meje glede na letne blagovne tokove podjetij v trgovini med državami članicami.

Najpomembnejšo olajšavo predstavlja asimilacijski prag. Podjetja, ki imajo letni promet manjši, kot je določena meja v asimilacijskem pragu, niso dolžna izpolnjevati obrazcev za

¹ V Belgiji npr. sodelujejo pri nalogah, povezanih z zunanjetrgovinsko statistiko 75 ljudi, pri čemer niso upoštevani tisti, ki vnašajo podatke.

²VAT (Value Added Tax), ker govorimo o sistemu Intrastata v EU, z določenimi metodološkimi razlikami je VAT enak sistemu DDV (Davek na Dodano Vrednost), ki se uporablja v Sloveniji.

Intrastat. Zanje se podatki ocenijo na osnovi periodičnih deklaracij VAT. Tako sta iz obveznosti poročanja izvzeti približno dve tretjini vseh podjetij, ki trgujejo med državami članicami.

Poleg do sedaj omenjenih statističnih pragov, ki se neposredno uporabljajo pri poročanju podjetij za Intrastat, pa poznamo še izločitveni prag. Tega države članice določajo na osnovi nacionalnih davčnih predpisov, nanaša se na subjekte, ki niso zavezanci za VAT in jim ni treba izpolniti davčne deklaracije, zato tudi ne poročajo po sistemu Intrastat (Lancetti, Frising, 2003, str. 356).

2.3.3.2. Povezava s podatki VAT – pomembna osnova za delovanje sistema Intrastat

Podatki davčne administracije v zvezi z VAT-om so bistvenega pomena za delovanje sistema Intrastat. Posredovanje teh podatkov nacionalnim statističnim uradom je zakonsko urejeno v osnovni uredbi Intrastata. Na obrazcu za VAT obstajata dve polji, ki sta pomembni za statistiko, to sta polji o vrednosti prodaj in nakupov med državami članicami. Ti dve polji sta primerljivi s podatki o vrednosti odprem (izvoza) in prihodov (uvoza) blaga, ki se spremljajo po sistemu Intrastat. Podatki z obrazcev za VAT se v sistemu Intrastat uporabljajo za več namenov:

- določiti poročevalske enote v registru za Intrastat in za ažuriranje registra (katera podjetja so nad asimilacijskim pragom);
- za oceno vrednosti odprem in prihodov blaga za tista podjetja, ki niso dolžna poročati v sistemu Intrastat, ker so pod asimilacijskim pragom;
- za kontrolo pravilnosti podatkov po podjetjih.

Ker sta obe vrsti podatkov zelo podobni, včasih poročevalske enote mislijo, da so podatki o vrednosti prodaj in nakupov med državami članicami (podatki na obrazcu za VAT) povsem identični s podatki o vrednosti odprem in prihodov blaga (podatki na obrazcu za Intrastat), vendar to ne drži vedno. Zato je potrebno poznati tiste transakcije, kjer obstajajo razlike med podatki za Intrastat in podatki za VAT. Te transakcije so: oplemenitenje in popravila, finančni lizing, obvestila o dobropisu pri prodajah, obvestila o dobropisu pri nakupih, trgovina prek tretjih držav, montiranje in sestavljanje in posredni izvoz. Osnovno pravilo je, da obrazec za Intrastat sledi fizičnemu toku blaga, obrazec za VAT pa fakturi (Lancetti, Frising, 2003, str. 356).

V zvezi z razlikami med podatki za Intrastat in primerljivimi podatki iz dveh polj obrazca za VAT je zelo pomembno, če imamo informacijo o tem, v kakšne transakcije je vključeno posamezno podjetje, da lahko pravilno pojasnimo razlike, ki obstajajo pri določenih podjetjih med podatki za Intrastat in primerljivimi podatki z obrazcev za VAT; te opombe morajo biti vključene v register za Intrastat. Ker so nekatera podjetja prepričana, da razlik ni, so zelo pomembna tudi dobra metodološka navodila.

Iz navedenega je razvidno, da je povezava s sistemom VAT nujen pogoj za uspešno delovanje sistema Intrastat. Pri nas bo potrebno pred vstopom v EU obrazec za obračun DDV še prilagoditi, tako da bo možno ločeno prikazati blagovno menjavo med državami članicami.

2.3.3.3. Register za Intrastat

To je register podjetij, ki so dolžna poročati v sistemu Intrastat. Zakonska osnova je v osnovni uredbi za Intrastat; ta pokriva naslednja vsebinska področja: vzpostavitev registra, minimalno vsebino, ažuriranje registra, obveznost davčnih organov, da najmanj enkrat na vsake tri mesece statističnemu uradu posredujejo podatke o vrednosti vseh prodaj in nakupov med državami članicami, ki so jih opravili zavezanci za VAT, obveznost poročevalskih enot, da izpolnijo obrazce za Intrastat, in obveznost davčnih organov, da dajo podatke za vzpostavitev registra.

Register za Intrastat je obvezen. Biti mora popoln in ažuren. Lahko vsebuje več podjetij – ne le poročevalske enote za Intrastat³, seveda pa mora biti pri vsakem podjetju označeno, ali gre za poročevalsko enoto za Intrastat, in to posebej ločeno za prihode in odpreme blaga. Koristno je lahko, če v registru ostane zabeležen razlog, zakaj določeno podjetje ni več poročevalska enota⁴. Podatek o vrednosti mesečnega prometa je zelo pomemben za analizo poročevalskih enot, še boljše pa so časovne serije mesečnih podatkov (Lancetti, Frising, 2003, str. 357).

Osnove za vzpostavitev registra za Intrastat so lahko različne: carinski register (če obstaja), poslovni register v povezavi z zunanjetrgovinskimi podatki (podjetja, ki trgujejo z EU), davčni register (zavezanci za VAT, ki so imeli trgovino z EU). Iz obstoječih registrov se lahko vzame podatke, ki so razpoložljivi, in se doda specifične podatke, ki so potrebni za Intrastat. Čim več podatkov vsebuje register in čimbolj se uporablja v praktične namene, tem boljša je njegova kakovost.

Pred ustanovitvijo registra je potrebno preučiti strukturo podjetij po vrednosti uvoza in izvoza. Velikost podjetja se določi na osnovi prometa, kar je pomembno merilo pri določanju prioritete (katere podatke bomo najprej kontrolirali, katera podjetja bomo najprej opominjali).

Ažuriranje registra za Intrastat se izvaja na osnovi podatkov iz obrazcev za VAT. Podjetja se običajno obvešča enkrat letno, da morajo začeti poročati za Intrastat. Če je poročevalska enota pomembna, mora začeti poročati takoj, lahko tudi za nazaj (Uredba Komisije št. 1901/2000, 2000).

³ Register lahko vsebuje tudi podjetja, ki se vključujejo le v trgovino s tretjimi državami, ali podjetja pod asimilacijskim pragom.

⁴ Npr. ukinitvev podjetja, podjetje pod asimilacijskim pragom, podjetje preprodaja, sprememba davčne številke itd.

2.3.3.4. Zajetje

Statistika trgovine med državami članicami – Intrastat – vključuje vse prihode (uvoz) in odpreme (izvoz) blaga med državami članicami.

Prihod blaga: vključeno je vse blago v prostem pretoku, ki vstopa na statistično ozemlje države članice, in blago, ki je bilo dano v carinsko proceduro notranje predelave ali predelave pod carinsko kontrolo v drugi državi članici in vstopa na statistično ozemlje opazovane države članice (tj. del statistike Intrastat, ki pa se spremlja s carinskimi deklaracijami). Vključene so tudi ladje in letala, pri katerih je prišlo do prenosa lastništva z osebe, ki je rezident v drugi državi članici, na osebo, ki je rezident v opazovani državi članici.

Odpreme blaga: vključeno je vse blago v prostem pretoku, ki zapušča statistično ozemlje države članice, in blago, ki je bilo dano v carinsko proceduro notranje predelave ali predelave pod carinsko kontrolo v opazovani državi članici in ki je namenjeno v drugo državo članico. Vključene so tudi ladje in letala, pri katerih je prišlo do prenosa lastništva z osebe, ki je rezident v opazovani državi članici, na osebo, ki je rezident v drugi državi članici (Uredba Sveta št. 3330/91, 1991).

Intrastat ne vključuje: blaga v tranzitu, ki mu je začasno dovoljen vstop ali izstop (z izjemo blaga za notranjo in zunanjo predelavo ter popravila), blaga, ki ga pošiljajo zasebniki, blaga pod določeno vrednostjo, blaga podjetij, katerih promet je pod določeno vrednostjo, blaga s posebne liste, ki jo določa Skupnost (Granner, 1997, str. 55).

V zvezi s tranzitom je pri Intrastatu treba omeniti prikriti tranzit, ki se v nasprotju z mednarodnimi priporočili o tranzitu vključuje v zunanjetrgovinsko statistiko (običajni tranzit in tranzit po skladiščenju se ne vključujeta). Pri prikitem tranzitu gre za situacijo, ko je blago uvoženo iz tretjih držav in je direktno poslano v drugo državo članico (npr. Nemčijo), kjer bo porabljeno, vendar se carinska deklaracija izpolni v prvi mejni državi EU (npr. Nizozemski). Opisano gibanje blaga se dejansko ne razlikuje od direktnega tranzita, razlika je le v dokumentih in posledično v prikazanih transakcijah v okviru sistemov Intrastat in Extrastat. Če bi bil na Nizozemskem izpolnjen tranzitni carinski dokument, uvozna deklaracija pa bi bila izpolnjena v Nemčiji, bi imeli le to uvozno transakcijo v trgovini s tretjimi državami. Ker pa je bila uvozna carinska deklaracija izpolnjena že na Nizozemskem, je bilo potrebno izpolniti še dve deklaraciji za Intrastat (za odpremo iz Nizozemske in prihod v Nemčijo). Podobno je lahko stanje tudi pri izvozu. Rezultat tega so lažno napihnjeni blagovni tokovi za Nizozemsko in napačna država, trgovinska partnerica v trgovini s tretjimi državami (Nizozemska, morala pa bi biti Nemčija). Vendar se morajo ti tokovi po metodologiji Eurostata vključevati v zunanjetrgovinsko statistiko EU, države članice pa jih lahko izločijo iz svojih nacionalnih podatkov, še zlasti za potrebe plačilnobilančne statistike. Prikriti tranzit je eden izmed razlogov, da ima večina držav članic poleg podatkov, ki jih pošiljajo Eurostatu za zunanjetrgovinsko statistiko EU, praviloma tudi svoje nacionalne zunanjetrgovinske podatke,

ki se bolj ali manj razlikujejo od tistih, ki jih pošiljajo Eurostatu. Prikrit tranzit bo lahko tudi problem za Slovenijo po vključitvi v EU, ker bo Slovenija mejna država EU.

2.3.3.5. Podatki za poročanje

Podatki, o katerih je treba poročati na obrazcu za Intrastat, so podobni tistim na carinski deklaraciji, le da so manj številčni (prilogi 1 in 2). Ti podatki so: identifikacijski podatki deklaranta, referenčno obdobje, tok blaga, proizvod, država partnerica (članica EU), tudi regija, statistični postopek, statistična vrednost, neto teža, dodatna enota za določene proizvode, vrsta transporta, vrsta transakcije, pogoji dobave.

V zvezi s temi podatki obstajajo določene metodološke posebnosti Intrastata v primerjavi s podobnimi podatki na carinskih deklaracijah:

- Pri prihodih blaga je država partnerica država odpreme; država porekla je tu samo opcijski podatek⁵.
- Pri vrsti transakcije je obvezna samo 1-mestna koda, zaradi česar ni možno podrobneje ločevati določenih oblik transakcij (npr. oplemenitenja in popravil), kar je možno s stališča zajetja oziroma možnosti upoštevanja mednarodnih priporočil.
- V sistemu Intrastat so lahko poročevalske enote na podlagi poenostavitvenega praga 2 oproščene poročanja statistične vrednosti, poročati morajo le fakturno vrednost. V tem primeru se statistična vrednost oceni na osnovi fakturne vrednosti in nekaterih drugih podatkov (pogoji dobave, vrsta transporta itd.), če so ti razpoložljivi. Problem je tudi ocena statistične vrednosti vseh prihodov blaga po pariteti FOB za potrebe plačilne bilance.
- Podatek o neto teži proizvoda je osnovni količinski kazalnik, vendar pa pri določenih proizvodih ni najustreznejša enota za merjenje. Pri metodologiji Intrastat se koncept neto teže poenostavlja in je za določene proizvode, ki so navedeni v aneksu nove izvedbene uredbe (Commission Regulation (EC) No. 1901/2000), neto teža opcijski podatek. Teh proizvodov je približno 300 - 400. Za te proizvode je podatek količina v posebni merski enoti obvezen.

2.3.3.6. Obdobje poročanja in roki diseminacije podatkov

Obdobje poročanja je koledarski mesec. Podatki o vsakem prihodu in odpremi blaga se razporejajo v mesec, ko je plačljiv VAT. V praksi se podatki poročajo v mesecu, v katerem se je z blagom trgovalo oziroma, če to ni možno, v naslednjem mesecu. Obrazce za Intrastat morajo poročevalske enote posredovati statističnemu uradu do 20. v mesecu za pretekli mesec. Prvi rok za objavo globalnih zunanjetrgovinskih podatkov se je zaradi potrebe po tekočih in kakovostnih podatkih za Evropsko monetarno unijo skrajšal na 6 tednov po koncu

opazovanega obdobja (tudi za Intrastat, ne le za trgovino s tretjimi državami). Osnovni rok (v skladu z uredbo) za globalne podatke, razčlenjene po državi partnerici, je 8 tednov po koncu opazovanega obdobja in 10 tednov za detajlne podatke.

Države članice imajo veliko problemov z upoštevanjem rokov pri poročanju za Intrastat – deleža neodgovorov in prepozni odgovorov sta velika (Lancetini, Frising, 2003, str. 360).

2.3.3.7. Program EDICOM

Podatke za Intrastat lahko poročevalske enote sporočajo na papirnem obrazcu ali na elektronskih medijih. Eurostat je začel izvajati program EDICOM, da bi posodobil zbiranje, pošiljanje in obdelavo podatkov.

Razvita so bila različna informacijska orodja, tako za elektronsko pripravo obrazcev za Intrastat, njihov prenos do nacionalnih statističnih uradov kot tudi za samo obdelavo in diseminacijo podatkov v Eurostatu. Najbolj poznani produkt je Eurostatov softver IDEP/CN8, ki omogoča podjetjem registracijo njihovih prodaj med državami članicami in izdelavo mesečnih obrazcev za Intrastat. IDEP vsebuje tudi celotno klasifikacijo proizvodov – Kombinirano nomenklaturu – in omogoča iskanje ustreznega proizvoda prek teksta. Eurostat daje softver IDEP/CN nacionalnim statističnim uradom, ki ga lahko prilagodijo v skladu s svojimi nacionalnimi specifičnostmi in ga naprej brezplačno posredujejo podjetjem, ki so poročevalske enote v sistemu Intrastata. V državah EU je trenutno približno 50 000 podjetij, ki uporabljajo IDEP pri izpolnjevanju deklaracij za Intrastat. IDEP uporablja kot standard sporočila formata EDIFACT; ker je ta standard razmeroma drag, ni najprimernejši za mala podjetja. Ker večina podjetij uporablja internet, je za manjša podjetja zelo primerna oblika tudi elektronski obrazec na internetu. Podoben IDEP-eju je tudi softver IRIS; razvili so ga na Nizozemskem in ga uporabljajo tam in v Nemčiji. Za prenos podatkov od nacionalnih statističnih uradov do Eurostata uporabljajo softver STADIUM (Lancetini, Frising, 2003, str. 357).

2.4. Kakovost podatkov

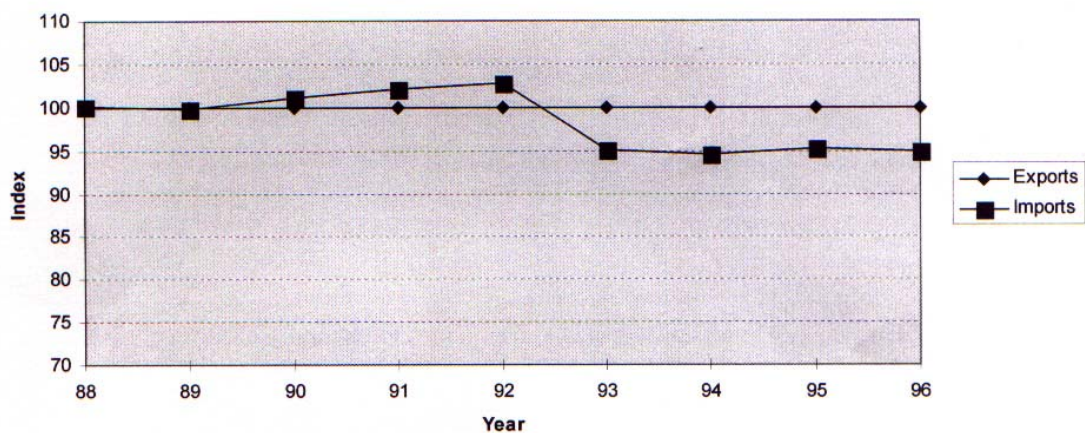
Razlogov za slabšo kakovost podatkov, ki se zbirajo po sistemu Intrastat, v primerjavi s klasično zunanjetrgovinsko statistiko, je več. Če je carinsko deklaracijo izpolnjeval špediter, ki je moral zaradi carinskih formalnosti natančno poznati vrsto blaga in druge podatke o pošiljki, obrazec za Intrastat izpolnjuje uslužbenec v podjetju, ki je precej manj zainteresiran za natančnost podatkov, ki se pošiljajo statistiki⁶. Velik problem za kakovost predstavlja tudi visok delež neodgovorov podjetij, saj v nekaterih državah doseže tudi deset odstotkov. Dodaten problem pa je v tem, da vse države tega dela trgovine ne ocenjujejo ali pa ga

⁵ Če bi bili uvozni podatki v Intrastatu prikazani po državi porekla, bi lahko prišlo do podvajanja podatkov v odnosu do tretjih držav (primer prikritega tranzita).

⁶ V nekaterih državah navajajo, da ima napake več kot 50% Intrastat obrazcev.

ocenjujejo različno. V osnovni uredbi Intrastat ni predvidena možnost neporočanja podjetij in ocene manjkajočih podatkov za neodgovore, obstaja pa določilo, da se morajo podatki za podjetja pod asimilacijskim pragom oceniti na osnovi podatkov VAT. Tudi določene metodološke posebnosti (npr. vključevanje prikritega tranzita v obseg zajetja) močno vplivajo na kakovost podatkov, v tem primeru predvsem na menjavo določenih držav članic s tretjimi državami. (Spremembe na področju statistike zunanje trgovine po vstopu v EU, 2001). Pri Intrastatu velja, da so podatki o odpremah blaga kakovostnejši, saj naj bi proizvajalci bolje poznali svoje proizvode kakor tista podjetja, ki blago uvažajo. Po oceni Eurostata so prihodi blaga na ravni EU podcenjeni za približno 5%. Razlog naj bi bil v tem, da podjetja težijo k utaji prihodov blaga, ker se s tem izognejo plačilu davčnih obveznosti. Na sliki 1 je lepo razvidno, da je bil skupen uvoz držav članic pred letom 1993 nekoliko višji od skupnega izvoza v države EU, kar je metodološko razumljivo, saj se podatki po pariteti CIF (vrednost blaga na meji države uvoznice) primerjajo s podatki po pariteti FOB (vrednost blaga na meji države izvoznice). Po letu 1993 – kar sovpada z uvedbo Intrastata – pa je položaj ravno obraten: skupni prihodi blaga so za približno 5% nižji od skupnih odprem blaga (Eurostat, 2001).

Slika1: Skupne odpreme in skupni prihodi blaga med državami članicami

Vir: Baza COMEXT, Eurostat, 2001

3. POMANJKLJIVOSTI SISTEMA INTRASTAT IN AKTIVNOSTI ZA NJIHOVO IZBOLJŠANJE

Po nekaj letih delovanja Intrastata in začetnih težavah pri uvajanju nove metodologije v večini držav članic je postalo jasno, da ta pomeni (kljub precejšnji razbremenitvi poročevalskih enot, saj je v povprečju kar dve tretjini podjetij izvzetih iz obveznosti poročanja, in razvoju sodobnih orodij za pripravo, prenos, obdelavo in diseminacijo podatkov v okviru programa

EDICOM, ki so tudi precej olajšali obveznosti poročevalskih enot) še vedno precejšnje breme, predvsem za srednja in manjša podjetja. Ugotovljeno je bilo, da je sistem Intrastat razmeroma drag, kakovost podatkov je slabša kot pri klasični zunanjetrgovinski statistiki, ki temelji na carinski evidenci, ti podatki pa so tudi razpoložljivi pozno, saj se države članice zaradi velikega števila neodgovorov ne uspejo držati rokov, ki so predvideni za poročanje. Težave, ki so se pojavljale na nacionalni ravni, so se na ravni Eurostata še kumulirale, ko je moral ta zagotoviti podatke za EU (Granner, 2003, str. 366).

Na osnovi teh ugotovitev so od leta 1995 dalje začele potekati različne aktivnosti; te se delijo v dve osnovni skupini:

- aktivnosti v zvezi z analizo obstoječega stanja in posledično poenotenjem nacionalnih sistemov Intrastat v smislu enotne izvedbe zakonskih določil, poenotenja ter izboljšanja kontrol in ocen podatkov;
- aktivnosti v zvezi s poenostavitvijo sistema Intrastata oziroma s tem, kako doseči boljše rezultate, prej, z manjšimi stroški in z manjšo obremenitvijo poročevalskih enot.

Aktivnosti v zvezi s poenostavitvijo sistema Intrastat so se začele izvajati v okviru iniciative SLIM (Simpler Legislation for Internal Market). To je bila politična pobuda za poenostavitev pravil delovanja skupnega trga, ki se je začela uresničevati v letu 1996. Eno izmed štirih izbranih področji, kjer naj bi se ta pobuda udejanjala, je bil tudi Intrastat.

Med različnimi predlogi za poenostavitev (zmanjšanje števila obveznih podatkov, ki se poročajo, poenostavitev blagovne nomenklature pri spremljanju blagovne menjave med državami članicami, poenostavitev sistema zbiranja podatkov) so bili nekateri že zakonsko realizirani. Med predlogi, ki še niso bili realizirani, velja omeniti predlog o spremljanju blagovne menjave po enojnem toku blaga. Ta bi pomenil največjo razbremenitev za podjetja in bi najbolj znižal stroške delovanja Intrastata. Po tem predlogu bi podjetja v državah članicah poročala samo o svojih odpremah blaga, podatke o prihodih blaga pa bi dobile na osnovi zrcalnih podatkov vseh ostalih držav članic. Pri metodologiji Intrastata se ocenjuje, da so podatki o odpremah blaga boljše kakovosti, predvsem pa je podjetij, ki izvažajo blago v druge države članice manj kot tistih, ki uvažajo. Kljub nekaterim očitnim prednostim spremljanja blagovne menjave po enojnem toku blaga pa je njegova realizacija zelo vprašljiva, saj bi zahtevala politično podporo v vseh državah članicah. V tem sistemu je namreč vsaka država za svoje podatke o prihodih blaga odvisna od vseh ostalih držav članic, s tem pa tudi od kakovosti in pravočasnosti teh podatkov. Gre tudi za problem statistične zaupnosti.

V zadnjem času je ideja o spremljanju blagovne menjave po enojnem toku blaga ponovno zaživela. Rezultati takega spremljanja se bodo testno preverjali v okviru posebnih pilotnih projektov, v katere se bodo vključile države članice. Predvideva se, da bi bila v zakonodaji možnost spremljanja blagovne menjave po poenostavljenem sistemu Intrastata, ki bi vključeval tudi spremljanje po enojnem toku blaga, ponujena vsaki državi članici le kot

možna opcija in ne kot obveza, seveda ob predpostavki, da bi bili rezultati pilotnih projektov ugodni.

4. KAKO BO POTEKAL SISTEM INTRASTAT V SLOVENIJI

Podatki o mednarodni blagovni menjavi so prav gotovo nepogrešljiv pokazatelj gospodarske uspešnosti države, instrument primerjalnih analiz posameznih panog in nepogrešljiv pripomoček pri vodenju makroekonomske, gospodarske in monetarne politike vsake države. To velja tudi za Slovenijo, ki je kljub svoji majhnosti prav tako vpeta v mednarodne trgovinske tokove. Statistika blagovne menjave je tudi pomemben dejavnik v trgovinskih pogajanjih, nadziranju plačilne bilance, strateških odločitvah podjetij in določenih panog ter vir za različne raziskave.

Vir podatkov blagovne menjave v zunanji trgovini so carinske deklaracije o uvozu in izvozu blaga. Carinska služba Republike Slovenije (CURS) zbira te podatke pri carinjenju blaga, Statistični urad Republike Slovenije (SURS) podatke obdela in pripravi statistična poročila, ki jih uporabljajo številni uporabniki.

Kot sem že v začetku omenil, v državah članicah sloni statistika zunanje trgovine na dveh sistemih: Extrastat – zajema podatke o zunanji trgovini med članicami EU in tretjimi državami, podatke pa črpa iz carinskih deklaracij. To je podoben sistem, kot ga imamo v Sloveniji, v uporabi bo do vstopa Slovenije v EU. Drugi sistem je Intrastat, zajema podatke o blagovni izmenjavi med državami članicami EU. Podatke črpa iz statističnih obrazcev, ki jih podjetja mesečno izpolnjujejo in pošiljajo državnim institucijam, zadolženi za zajem obrazcev. Ti posebni Intrastatovi obrazci so potrebni, ker se v blagovni menjavi med članicami carinske deklaracije ne uporabljajo in s tem odpade pomemben vir podatkov. Statistični obrazec za Intrastat je vsebinsko podoben carinski deklaraciji, le da ima veliko manj podatkov.

Ob vstopu Slovenije v EU bomo ostali brez pomembnega vira podatkov o blagovni menjavi v zunanji trgovini, saj Slovenija dobrih 70% svoje zunanjetrgovinske izmenjave opravi z državami članicami EU. Takega izpada podatkov si ne more privoščiti prav nobena država, zato smo se tudi v Sloveniji že v letu 2000 vključili v pripravo sistema Intrastat. Nosilec projekta je SURS. SURS je s CURS podpisal dogovor o delitvi dela. Sam projekt poteka usklajeno s terminskim planom. V začetku aprila 2003 se je tudi pričel zajem podatkov podjetij, ki sodelujejo v pilotnem projektu zajema podatkov. SURS je dolžan te podatke posredovati osrednjemu statističnemu uradu EU - Eurostatu, ki ima sedež v Luxemburgu.

Podjetja v Sloveniji bodo pošiljala podatke Carinskemu uradu v Novi Gorici, ki je zadolžen za zajem in kontrolo podatkov. Pošiljanje bo potekalo na tri načine; z elektronsko izmenjavo, z izpolnjevanjem spletnega obrazca, dostopnega na internetu, ali v papirnati obliki. Podjetja lahko poročajo sama ali pa preko deklaranta (Nove carinske listine, 2003). Informacijski

sistem SURS bo sprejemal tudi testne podatke podjetij, ki ne sodelujejo v pilotnem projektu, vse do 1. 5. 2004. Seveda je pomembno vedeti kdo bo pravzaprav poročal. V Sloveniji trenutno uvaža in izvaža blago okrog 24 000 podjetij. V sistem Intrastata pa so dolžna poročati podjetja, ki presežejo vključitveni prag (Navodila za poročevalske enote, 2003). Ta prag je trenutno 100 000 eurov, kar pomeni, da bodo morala poročati samo podjetja, ki imajo v zaporedju 12 mesecev odpreme ali prejeme blaga nad to vsoto. Poudariti je treba, da podjetja poročajo samo za tisti tok blaga (odpreme ali prihodi) pri katerem presežejo vključitveni prag. Po tem kriteriju bo v Sloveniji v poročanje vključeno okrog 5 200 podjetij. Informativne akcije za večja podjetja, špediterje in programerske hiše so bile izpeljane v decembru 2002 in januarju 2003, tiskanih medijev in seminarjev, ki se izvajajo sedaj.

V tem kratkem poročilu sem predstavil, kako bodo izvajali sistem Intrastat v Sloveniji. V nadaljevanju bom predstavil, katere naloge je bilo potrebno izvesti, da je sistem Intrastat prišel v izvedbeno fazo. Med Statističnim uradom Republike Slovenije in Carinskim uradom Republike Slovenije je bilo potrebno veliko usklajevanja in dogovorov. V več korakih bom predstavil vse faze, ki so bile in bodo še potrebne, da bo sistem Intrastat v Sloveniji deloval transparentno in funkcionalno.

5. BLAGOVNA MENJAVA MED SLOVENIJO IN EU – BODOČE PODROČJE SISTEMA INTRASTAT

Poglejmo podatke o blagovni menjavi Slovenije z EU, saj je obseg te menjave pomemben s stališča bodoče razmejitve med trgovino znotraj EU, ki jo bodo spremljali po sistemu Intrastat, in trgovino s tretjimi državami, in bo še naprej potekala na osnovi carinske evidence.

Po podatkih Eurostata predstavlja blagovna menjava držav članic s Slovenijo le majhen delež v skupni blagovni menjavi EU s tretjimi državami (malo nad 1%); slovenski izvoz v letu 1999 je bil nekoliko višji od izvoza Luxemburga. Podobni so tudi podatki za leto 2000.

Nasprotno pa so za Slovenijo trgi držav članic EU najpomembnejši. Po podatkih SURS-a je Slovenija v letu 2000 izvozila 63,9% svojega blagovnega izvoza na trge držav EU, uvoz iz teh držav pa je bil še nekoliko višji (67,8%). Delež slovenske menjave z državami članicami EU se bo po vstopu držav kandidatk še povečal in bo predvidoma obsegal tri četrtine skupne blagovne menjave.

Tabela 2: Blagovna menjava Slovenije z EU in državami kandidatkami, leto 2000

	Izvoz		Uvoz po državi porekla		Uvoz po državi odpreme	
	1000 USD	Delež (%)	1000 USD	Delež (%)	1000 USD	Delež (%)
Skupaj – Slovenija	8 732 159	100,0	10 115 817	100,0	10 115 817	100,0
EU-15 ¹⁾	5 579 309	63,9	6 855 935	67,8	7 503 734	74,2
Kandidatke ²⁾	726 327	8,3	926 245	9,2	899 177	8,9
EU-15 + kandidatke	6 305 636	72,2	7 782 180	76,9	8 402 911	83,1

¹⁾EU-15 v skladu s statističnim teritorijem EU v Geonomenklaturi

²⁾Kandidatke: Estonija, Latvija, Litva, Češka republika, Madžarska, Poljska, Slovaška, Bolgarija, Romunija, Ciper, Malta

Vir: Rant, 2001, str. 13.

Ti podatki so prikazani pri izvozu po državi namena, pri uvozu pa po državi porekla, kar je običajen prikaz podatkov v zunanjetrgovinski statistiki. S stališča Intrastata pa je pomemben uvoz po državi odpreme, ker se znotraj EU pri prihodih blaga kot trgovinska partnerica upošteva država odpreme. Iz podatkov v tabeli je razvidno, da je delež blaga, ki je bil odpremljen iz držav EU precej višji (74,2%) kot delež blaga, ki je bil po poreklu iz EU. To je razumljivo, saj uvozimo iz držav EU tudi precej blaga, ki je po poreklu iz drugih držav. Nasprotno pa lahko vidimo, da je delež blaga, ki je bilo odpremljeno iz držav kandidatk (8,9%) nekoliko nižji od deleža blaga, ki je bilo uvoženo iz teh držav glede na državo porekla. Iz tega lahko sklepamo, da je bil določen del blaga, ki je bil po poreklu iz držav kandidatk, odpremljen tudi iz držav EU. Po kriteriju države odpreme smo v letu 2000 iz držav EU in držav kandidatk skupno uvozili kar 83,1% vsega blaga (Rant, 2001, str. 21).

6. ŠIRITVENI PROJEKT PHARE S PODROČJA STATISTIKE ZUNANJE TRGOVINE

6.1. Poročilo s študijskega obiska za Intrastat v Avstrijskem statističnem inštitutu

V okviru širitvenega projekta Phare za statistiko zunanje trgovine sta bila za podrobno seznanitev s sistemom Intrastat vsaki državi kandidatki v državah članicah na voljo dva študijska obiska. Cilj le-teh je bil, da nam države gostiteljice podrobno predstavijo vzpostavitev in delovanje nacionalnega sistema Intrastat tu nam glede na svoje izkušnje svetujejo, kako naj se lotimo dela v domačem okolju.

V skladu z željami držav kandidatk in dodatnim usklajevanjem na ravni Eurostata so bile skupine sodelujočih držav določene. Slovenija je sodelovala z Avstrijo in Belgijo. Odločil sem se, da bom opisal samo obisk v Avstriji. Ta obisk je potekal od 2. 4. do 5. 4. 2001. Slovenijo sta zastopali dve predstavnici Statističnega urada Republike Slovenije. Na seminarju so bili udeleženi tudi predstavniki iz Romunije in Cipra. Sam opis vzpostavitve in delovanje sistema Intrastat v obiskanih državah članicah ne predstavlja opis različice ali rešitve, ki bi jo morali v Sloveniji nekritično prevzeti. Vsekakor pa so iz njega razvidne naloge, ki jih je bilo v Sloveniji potrebno storiti in jih opraviti že v okviru širitvenega projekta za statistiko zunanje trgovine oziroma pred vstopom v EU. Prav tako je razviden tudi celoten potek procesiranja podatkov v odgovorni administraciji, od različnih inputov in sortiranja obrazcev, registra, kontrol podatkov, popravkov in ocen do združitve podatkov intra in extra, makro kontrol verodostojnosti podatkov in diseminacije.

Iz vsega navedenega lahko sklepamo, kako naj bi ta proces potekal znotraj SURS-a. Kateri oddelki naj bi bili neposredno vpleteni v novo statistično raziskavo in kakšne vire (tehnične, človeške, finančne) potrebujemo za vzpostavitev in delovanje lastnega sistema. Pri večini vsebinskih sklopov zato podajam splošne vzporednice s Slovenijo (SURS). Za natančnejše organizacijske, vsebinske in časovne opredelitve pa so bile potrebne še dodatne analize zunanjetrgovinskih podatkov in dogovori v okviru SURS-a.

Parametri držav članic seveda niso neposredno prenosljivi v naše okolje (npr. pri kontroli podatkov Intrastat, ki je, v primerjavi s kontrolami podatkov drugih statističnih raziskovanj, izredno delovno-intenzivna, je v državah članicah število ljudi odvisno predvsem od števila obrazcev oziroma zapisov), vendar pa se moramo zavedati, da bo z Intrastatom Statistični urad Republike Slovenije pridobil zelo zahtevno, delovno-intenzivno mesečno raziskavo, ki naj bi temeljila predvsem na elektronskem sprejemu obrazcev, obsežnih in zahtevnih kontrolah podatkov in tesnem sodelovanju s poročevalskimi enotami in Davčno upravo Republike Slovenije.

Kot sem že poudaril, da so zunanjetrgovinski podatki eni ključnih podatkov, ki jih Evropska centralna banka potrebuje za vodenje monetarne (ter gospodarske) politike EMU (EU) in da si bomo predvsem zaradi slednjega težko dovolili takšne zamude pri vpeljavi sistema Intrastat, kot jih je sicer imela večina držav članic, vse pa so pristopile v času, ko še ni bilo monetarne unije.

6.1.1. Organizacija Avstrijskega statističnega inštituta in statistike zunanje trgovine

Avstrijski statistični inštitut je s 1. 1. 2001 izpeljal reorganizacijo, ki jo je začel v letu 2000, ni več urad, temveč zvezni inštitut. Formalno je postal privatna ustanova v državni lasti, ki sredstva za svoje delovanje dobiva iz državnih sredstev za materialne stroške. Med vzroki za reorganizacijo sta tudi zniževanje stroškov in postopno zmanjševanje števila zaposlenih. Inštitut ima skupno še vedno več kot 800 zaposlenih. Statistika zunanje trgovine se skupaj z

blagovnim prometom (transportom) nahaja v Direkciji za statistiko podjetij (Direktion Unternehmen) in se organizacijsko deli na tri enote: (1) register skupaj s Help-desk, opomini in kontrola zajetja, (2) obdelava podatkov (kontrola, popravki, ocene, združitev podatkov intra in extra), (3) diseminacija podatkov. Od nekdanjih 100 zaposlenih jih na statistiki zunanje trgovine dela samo še 77, to število pa naj bi postopoma zmanjšali na 50. Od 77 ljudi jih 10 dela na statistiki extra (formalno sicer 20 ljudi, vendar jih polovica dela za intra in extra). Izobrazbena struktura je naslednja: 2 s podiplomskim študijem, 17 z višjo šolo, ostali imajo srednjo izobrazbo. Vnos podatkov intra se izvaja v drugi direkciji (notranji outsourcing).

6.1.2. Okvirno načrtovanje in roki, vpeljava evropske zunanjetrgovinske statistične zakonodaje v nacionalno zakonodajo

Avstrija se je priključila EU 1. 1. 1995. Prve podatke intra (za leto 1995) so poslali Eurostatu šele septembra 1996 in se najslabše odrezali od vseh držav, ki so sočasno vstopile v EU. Naj še enkrat omenim, da je rok za pošiljanje zunanjetrgovinskih podatkov Eurostatu 6 tednov po koncu referenčnega meseca za vse podatke extra, 8 tednov za agregatne podatke in 10 tednov za podrobne podatke intra.

Sistem Intrastat so torej začeli vzpostavljati po vstopu v EU. Do same zamude je po besedah uslužbencev prišlo zaradi napak v načrtovanju, saj je nadrejeno ministrstvo podcenjevalo obseg in zahtevnost dela in odlagalo težavne teme za čas po referendumu. Tudi priprav na Intrastat pod okriljem Eurostata je bilo zelo malo.

Prvi predpogoj za uvedbo Intrastata je ustrezna nacionalna zakonodaja, ki jo za statistiko intra predpisuje že evropska zakonodaja. Slednje pa ni mogoče v celoti neposredno uporabiti v nacionalnem okolju, ker za nekatere vidike Intrastata predvideva pravno ureditev na nacionalni ravni (zakonska podlaga za register Intrastata, statistični pragovi, kazni za neporočanje, sodelovanje z davčno administracijo...).

Marca 1995 je Avstrija sprejela enoten nacionalni zunanjetrgovinski statistični zakon (Handelsstatistisches Gesetz), pokriva vse bistvene vidike Intrastata in Extrastata in tiste spremenljivke Intrastata, ki se določajo na nacionalni ravni. Statistične pragove določajo letno s posebnim nacionalnim aktom, ki ga predlaga Ministrstvo za gospodarske zadeve.

SLOVENIJA: potrebno je bilo pripraviti ustrezno nacionalno zunanjetrgovinsko statistično zakonodajo, druge akte in postopke sprejemanja le-teh, ki so podlaga za register, statistične pragove, zbiranje podatkov intra in tudi pravno osnovo za sodelovanje z davčno administracijo.

6.1.3. Zbiranje podatkov s strani statističnega urada in/ali drugih administracij, sodelovanje z drugimi institucijami

V Avstriji podatke extra dobivajo od carine (SAD v elektronski obliki, manj kot 1% na papirju), podatke intra pa zbira in obdeluje statistika. Za zbiranje podatkov intra so sicer želeli pridobiti carinsko administracijo, a na to ni pristala.

Praksa v EU sicer kaže, da je za pravočasnost in obseg pokritosti podatkov intra najslabše, če podatke zbira statistika, ker le-te nihče ne uboga. Davčna in carinska administracija imata več avtoritete, saj lahko zagrozita s preiskavo v podjetju. Kljub temu v večini držav članic podatke intra zbira statistika. Izjeme so le Belgija (podatke zbira in obdeluje Narodna banka), Francija, Italija in Velika Britanija (podatke zbira carina oziroma poseben urad za davke, carino in zunanjetrgovinsko statistiko). Na Švedskem je na začetku celoten Intrastat delala carina; pred 4 oziroma 5 leti pa so vse predali statistiki, ker rezultati niso bili zadovoljivi. Teoretično obstaja možnost, da vse dela statistika ali vse neka druga administracija (npr. nacionalna carina, ki ima po vstopu v EU višek delovne sile, zaradi ukinitve nekaterih ali vseh meja, in je običajno tudi tehnično boljše opremljena). Lahko pa zbiranje in grobe kontrole opravi ena administracija (npr. carina), natančne kontrole, obdelave in diseminacijo pa statistika. Veliko argumentov sicer govori v prid rešitvi, da je celoten proces združen pod eno streho.

Ne glede na to, katera administracija delno ali v celoti prevzame Intrastat, je za njegovo vzpostavitev in delovanje bistvenega pomena sodelovanje z davčno administracijo. Davčni podatki so potrebni za vzpostavitev in vzdrževanje registra za Intrastat, za redno kontrolo zajetja in kvalitete podatkov ter za ocene podatkov pod pragom. Tudi ta vidik je treba pravno urediti v okviru nacionalne zakonodaje (v Avstriji je to urejeno v že omenjenem zunanjetrgovinskem statističnem zakonu).

SLOVENIJA: Glede na to, da je v večini držav članic za Intrastat odgovoren nacionalni statistični urad in glede na to, da so tudi druge potencialno primerne institucije obremenjene s predpristopnimi prilagajanji, verjetno ni realnih izgledov, da bi v Sloveniji Intrastat vsaj delno prevzela druga institucija. Seveda pa je teoretično možno vse.

6.1.4. Upravljanje s kadri, izobraževanje, stroški z zaposlenimi

Ker se avstrijska statistika ni pripravljala na Intrastat pred vstopom v EU, so tudi dodatne kadre za Intrastat zaposlovali šele po vstopu. Na začetku so dobili nekaj ljudi s premestitvami znotraj urada, v letu 1996 pa ljudi od zunaj. Največ ljudi so zaposlili za kontrolo podatkov, tako da je bilo v prvih letih po vstopu v EU v statistiki zunanje trgovine skupno več kot 100 zaposlenih. Novih kadrov za Intrastat niso posebej izobraževali. Ocenjujejo, da se ljudje, ki delajo na kontroli podatkov, lahko priučijo delu v enem do dveh mesecih. Avstrijske izkušnje kažejo, da je, gledano po stroškovni plati, najbolj poceni, če čimveč podjetij poroča prek

IDEP-a oziroma elektronsko in da so papirnati obrazci vsaj natiskani, ker potem ni težav pri optičnem branju. Več kot 90% vsega dela je ravno s papirnatimi obrazci, za katere je potrebno veliko število ljudi za vnos, kontrolo in popravljanje napak.

SLOVENIJA: Potrebno je oceniti, kakšen je minimalni obseg podatkov, ki ga lahko pričakujemo (pri tem je mišljeno mesečno število transakcij oziroma število vrstic za vsa podjetja, ki naj bi poročala), in v primerjavi z drugimi statističnimi raziskovanji oceniti, koliko ljudi je potrebno za vnos, kontrolo in popravljanje podatkov.

6.1.5. Organizacija in vsebina informativnih akcij in priročniki za deklarante

Leta 1995 je bil v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Avstrije v sedežih območnih zbornic organiziran seminar o Intrastatu (in posebej še seminar za IDEP) za podjetja, ki naj bi poročala. Le-ta so povabili z oglaševanjem v svojem glasilu. Na vsakem seminarju so bili navzoči ljudje iz statistike. Priznavajo, da bi bilo dobro, če bi bili seminarji izvedeni pred vstopom v EU, kar pa v takratnih razmerah ni bilo uresničljivo. Tekoče informiranje podjetij so uredili tako, da predstavniki podjetja, ki prvič poroča za Intrastat, lahko pridejo v statistični inštitut, kjer jim nudijo vso potrebno strokovno pomoč. V zvezi z uvedbo Intrastata je obvezna tudi predhodna priprava pisnih navodil za izpolnjevanje obrazcev. Avstrijski statistični inštitut je uporabil kar navodila nemškega statističnega urada in jih samo ustrezno priredil. Ta navodila so zastonj in so na voljo tudi na spletni strani inštituta. Avstrijski statistični inštitut sam ne izdaja Kombinirane nomenklature, ki je obvezen pripomoček pri razvrščanju blaga. Vsako leto in v vseh jezikih skupnosti v okviru programa EDICOM Eurostat izda Kombinirano nomenklaturu, namenjena pa je za potrebe statističnih uradov držav članic.

Kombinirano nomenklaturu vsebuje tudi IDEP, in sicer v uradni obliki in v obliki, primerni za avtomatsko obdelavo, s skrajšanimi nazivi. Podjetja, ki uporabljajo IDEP, torej dobijo nomenklaturu v vsakoletni verziji IDEP, ki je brezplačna. Druga podjetja pa lahko od statističnega inštituta zastonj dobijo nomenklaturu za tiste proizvode, o katerih poročajo.

SLOVENIJA: V okviru širitvenega projekta je bodoče enote poročanja potrebno seznaniti z Intrastatom in z obveznostjo poročanja. Potrebno je pripraviti nacionalno različico obrazcev za Intrastat in navodila za izpolnjevanje (na papirju in na domači spletni strani), ki jih bodo tudi kasneje prejemale nove poročevalske enote. Pomemben je stroškovni vidik, saj pri sedanjih statistiki zunanje trgovine (Extrastat) SURS nima tovrstnih stroškov.

6.1.6. Statistični pragovi

Evropska statistična zakonodaja pozna dva osnovna tipa pragov: 1. transakcijski prag glede na vrednost transakcije (transakcije v vrednosti manj kot 100 eurov ni potrebno podrobno poročati), ki je obvezen in ga uporabljajo vse države članice, in 2. vrednostni prag glede na

letni promet podjetja z drugimi članicami EU. Vrednostni prag se deli na tri podtipe: (a) asimilacijski, (b) poenostavitveni in (c) posebni poenostavitveni prag, ki velikim podjetjem dovoljuje dodatne poenostavitve (ne poročajo nekaterih podatkov, poročajo fakturno namesto statistične vrednosti). Fizične osebe ne poročajo za Intrastat, ne glede na zgoraj omenjene pragove. Podjetjem, ki so pod asimilacijskim pragom, ni potrebno poročati za statistiko. Poenostavitveni prag je višji ali enak asimilacijskemu, vendar ne sme biti nižji od 100 000 eurov. Podjetja, ki so med asimilacijskim in poenostavitvenim pragom, poročajo poenostavljeno – skrčen seznam spremenljivk. Država članica lahko postavi asimilacijski prag tako visoko, da ji ni treba uporabiti še poenostavitvenega praga. V praksi je tako, da manjša kot je država članica, bolj preprost sistem pragov uporablja. Poenostavitveni prag namreč pomeni dodatne kontrole in dva dodatna obrazca za Intrastat. Avstrija ne uporablja poenostavitvenega praga, uporablja pa posebni poenostavitveni prag.

Država članica mora določiti asimilacijski prag v skladu s pravili o izvedbeni regulativi za Intrastat, ki so za uporabo precej zahtevna, zato se pogosto uporablja t.i. escape paragraph v omenjeni regulativi, ki dopušča, da država članica postavi svoj asimilacijski prag v razponu med najnižjim in najvišjim pragom, ki je v EU trenutno v uporabi. Države članice bi sicer praviloma morale utemeljevati, zakaj so se poslužile te možnosti, vendar v praksi glede tega niso dosledne. Države članice morajo svoje pragove sporočiti Komisiji vsako leto do oktobra. Dovoljeno je, da za vsak tok blaga uporabljajo svoj prag. Avstrija ima skupen prag za oba tokova.

Praksa je pokazala, da visok asimilacijski prag pozitivno vpliva na kvaliteto podatkov in zmanjšuje obseg dela. Zato je bolje imeti nekoliko nižje zajehte in nekoliko večji delež ocenjene vrednosti, ker je kvaliteta podatkov bistveno boljša in obseg dela bistveno manjši. Tudi avstrijske izkušnje kažejo, da velika podjetja z močnim prometom in boljšim logističnim sistemom praviloma boljše poročajo. Če hočeš povečati zajehte samo za 1% nad sprejemljivimi 95%, moraš dodatno vključiti veliko število majhnih podjetij, ki običajno zelo slabo poročajo. Za Intrastat poroča približno 19 000 podjetij (če ne bi imeli asimilacijskega praga, bi morale poročati 200 000 podjetij), za Extrastat pa okoli 50 000 podjetij.

SLOVENIJA: V skladu s pravili o izvedbeni regulativi za Intrastat (ta sicer majhnim članicam, ki ne presegajo določenega deleža v skupni menjavi EU, priznava določene poenostavitve v zvezi z zajehtem podatkov) moramo vsebinsko in vrednostno določiti statistične pragove, ki omogočajo zadovoljivo zajehte in kvaliteto podatkov ter seveda obvladljivo število enot poročanja.

6.2. Vzpostavitev registra za Intrastat in upravljanje z registrom

Uporaba administrativnih virov (VIES/VAT), tehnično sodelovanje z drugimi administracijami, definiranje trgovinskih podjetij in poročevalskih enot, vsebina registra – elementi in spremenljivke, tehnične rešitve, funkcionalnost, sistem opominjanja za kasnitve in

neporočanje; Svetovanje in pomoč poročevalskim enotam (Help desk); Viri, tehnične rešitve, splošne in posebne informacije za poročevalske enote, promocija softverskih paketov so glavni problemi poročevalskih enot.

6.2.1. Register – uporaba administrativnih virov (VIES/VAT), tehnično sodelovanje z drugimi administracijami

Če je prvi predpogoj za vzpostavitev Intrastata ustrezna nacionalna zakonodaja, je drugi predpogoj register za Intrastat, ki ga je potrebno tehnično in vsebinsko vzpostaviti na novo. Za vzpostavitev, predvsem pa vzdrževanje registra, pa tudi za kontrole in ocene podatkov so nujno potrebni nacionalni davčni podatki in sodelovanje z nacionalno davčno upravo. Avstrija je pri tem izjema, saj ne uporablja nacionalnih davčnih podatkov, temveč podatke VIES.

Za uporabo podatkov VIES so se odločili zato, ker so avstrijska podjetja dolžna poročati nacionalni davčni administraciji samo enkrat letno. Mesečna poročila delajo izključno za lastno evidenco, za primer kontrole od zunaj. Avstrijski statistični inštitut dobiva nacionalne davčne podatke enkrat letno, v oktobru za predhodno leto, zajetje podatkov intra na podlagi statističnih pragov pa morajo poročati mesečno. Nacionalni statistični uradi oziroma odgovorne administracije drugih držav članic dobivajo nacionalne davčne podatke vsaj četrtletno in za potrebe Intrastata ne uporabljajo VIES.

VIES (Value Added Tax Information Exchange System) je decentralizirana baza podatkov na ravni EU, ki dobiva podatke od nacionalnih davčnih (VAT) administracij in služi kot kontrola za plačilo davka na dodano vrednost.

V bazi so samo podatki o odpremah (dispatches) blaga. Če izvoznik iz ene države članice izvozi blago v drugo državo članico, je oproščen plačila davka na dodano vrednost. Le-tega plača uvoznik. Ker mora izvoznik na obrazec VIES vpisati tudi VIES trgovinskega partnerja, je na ta način mogoče kontrolirati vplačila DDV. Podjetja morajo poročati nacionalni davčni administraciji (periodika je odvisna od nacionalne zakonodaje) in poleg tega četrtletno še za VIES.

SLOVENIJA: Potrebno je preveriti sodelovanje z davčno upravo in se pogloblje seznaniti z evropsko davčno zakonodajo (le-ta predvideva polja za vrednost menjave v okviru EU na obrazcu za VAT) in ustrezno nacionalno zakonodajo (obrazec za DDV ima samo polji za skupni izvoz in skupni uvoz, ne glede na izvor blaga). SURS za vzpostavitev registra za Intrastat sicer še ne potrebuje davčnih podatkov, ker od carine dobiva davčne številke izvoznikov/uvoznikov. Ti podatki pa bodo neobhodno potrebni po vstopu v EU, ko za menjavo intra ne bo več carinskih deklaracij. Vsebina Intrastata in njegova povezava z davčnimi podatki tudi sicer od zunanjetrgovinskih statistikov zahtevata vsaj okvirno poznavanje davčne zakonodaje, ki pri statistiki extra ni bila potrebna.

6.2.2. Register – definiranje trgovinskih podjetij in poročevalskih enot, vsebina registra, elementi in spremenljivke, tehnične rešitve, funkcionalnost

Avstrijski statistični inštitut je osnovne podatke za register pridobil s pomočjo posebne ankete (podjetja so spraševali po prometu z Evropsko unijo), ki so jo izvedli 1995. Pri vzpostavljanju registra niso mogli uporabiti zunanjetrgovinskih podatkov, ki so jih prejeli od carine, ker le-ti niso vsebovali identifikacijske številke izvoznika/uvoznika. Po vzpostavitvi registra so le-tega kontrolirali in ažurirali z uporabo podatkov VIES. Minimalni katalog podatkov v registru je predpisan v evropski zakonodaji za Intrastat.

Avstrijski register vsebuje naslednje osnovne podatke: naziv podjetja, interno statistično identifikacijsko številko, številko VIES s trimestnim internim dodatkom, nacionalno davčno številko, identifikacijske številke poslovnih enot, pristojno davčno enoto, identifikacijsko številko iz Splošnega poslovnega registra, številko iz uradnega trgovinskega registra, geslo za elektronski vnos podatkov, odgovorno osebo v podjetju za primer tožbe, odgovorno osebo za izpolnjevanje obrazcev, dejavnost po NACE, datum vstopa v register, tip enote (Intrastat, Intrastat/Extrastat), dejanski status podjetja (aktivno, neaktivno), obveznost poročanja (da/ne), pooblaščenega deklaranta (če podjetje ne poroča samo), vrsto softvera za elektronske deklaracije, ki ga uporablja podjetje.

Poleg osnovnih podatkov je v registru še ogromno podatkov, ki so potrebni za lažje komuniciranje s podjetji: naslov podjetja, spol kontaktne osebe (zaradi naslavljanja uradnih dopisov), telefonske številke in številke faxes, vrednostni podatki o prometu intra (in extra, če podjetje izvaja obe vrsti trgovine), vrednostni podatki VIES, opomini, posebne zabeležke ipd. Izbor podatkov za register je seveda odvisen od vseh podatkov v podjetju, ki so razpoložljivi v nacionalnem okolju, priporočljivo pa je, da se že na začetku o podjetju predvidi čimveč informacij.

Register vsebuje celoten historiat, od vzpostavitve naprej. V registru so tudi podjetja, ki trgujejo izven EU, vendar samo, če obenem trgujejo tudi znotraj EU. Nimajo namreč zakonske osnove, da bi za lastno evidenco vključili še podjetja, ki trgujejo izključno s pravo tujino. V Avstriji podjetja na obrazec za Intrastat vpišejo identifikacijsko številko VIES in ne nacionalne davčne številke. Večina držav vpisuje nacionalno davčno številko.

Ocenjujejo, da za vzpostavitev funkcionalnega registra, ki bi bil operativen ob vstopu v EU, potrebujemo najmanj eno leto.

SLOVENIJA: v okviru širitvenega projekta je potrebno na novo vzpostaviti register za Intrastat s pomočjo zunanjetrgovinskih podatkov in podatkov iz PRS (Poslovni register Slovenije), z vso potrebno nadgradnjo za njegovo upravljanje in vsestransko uporabo. Najkasneje ob vstopu v EU pa bodo za njegovo vzdrževanje potrebni tudi davčni podatki.

Tako pri vzpostavitvi registra kot pri načrtovanju in vzpostavitvi celotne obdelave podatkov za Intrastat se pojavi načelno vprašanje, ali naj bodo baze podatkov in obdelave nameščene na host računalniku ali v okolju odjemalec/strežnik. Sedanja zunanjetrgovinska obdelava v SURS se izvede na host računalniku, prečiščeni podatki pa se nato prenesejo v Oraclovo diseminacijsko bazo v interni mreži.

Poleg povsem tehničnih vidikov, ki zadevajo zmogljivost notranje mreže, se je zastavljalo vprašanje ustreznih softverov in zadostnih kadrov, ki so usposobljeni za programiranje v PC okolju. Potrebno pa se je zavedati, da je za odločanje o izbiri okolja treba najprej oceniti, s kolikšno količino mesečnih podatkov razpolagamo (število zapisov, dolžina zapisa) in kako bo okvirno izgledala obdelava podatkov.

6.2.3. Register – sistem opominjanja za kasnitve in neporočanje

Sistem opominjanja in kaznovanja za neporočanje podatkov Intrastat je v različnih državah članicah različno urejen, tako glede višine kazni kot glede tega, kateri instituciji se kazen plača. V Avstriji je urejeno tako, da statistični inštitut sproži samo ovadbo, lokalno sodišče dosodi kazen in jo izterja, sredstva iz tega naslova pa pripadejo neki drugi instituciji (Danska in Finska – vse naredi statistični urad in tudi dobi denar ob plačilu kazni). Višje kazni imajo ponavadi države, kjer sredstva od plačila kazni pripadejo statističnemu uradu.

V Avstriji priznavajo, da njihov sistem ni najboljši. Zakonsko določena je samo najvišja možna kazen, ki je v letu 2001 znašala 300 ATS za vsak posamezen mesec in do 500 ATS za 6-mesečno neporočanje. Podjetjem se torej spleča, da 6 mesecev ne poročajo, ker imajo popust. Poleg tega so lokalni pristojni organi velikokrat zelo popustljivi in vsaj na začetku zaračunavajo mile kazni. Ker so kazni v vsakem primeru nizke, nekatera podjetja raje plačujejo in sploh ne poročajo. V povprečju trajno ne poroča 400 - 600 podjetij.

Podjetja so dolžna poročati v roku 10 dni po koncu referenčnega obdobja. Če podjetje kasni, lahko statistični inštitut sproži ovadbo šele po 2. opominu. Rok v opominu je 10 delovnih dni in ni zakonsko določen. Število prvih opominov je nekaj tisoč, število drugih opominov pa se giblje med 200 in 300. Pri pošiljanju prvih opominov dela 8 ljudi enega do dva dni. Po prvem opominu imajo tudi po 80 telefonov na dan na tri telefonske številke, pri drugem opominu je na razpolago samo ena telefonska številka.

Trenutno vse opomine pošiljajo po redni pošti ali faxu. Obstoječi sistem opominjanja je tehnično rešen, tako da iz registra potegnejo sekvenčno datoteko za podjetja, ki niso poročala, in s posebnim programom izpišejo opomine. Opomine so začeli pošiljati po elektronski pošti. V okviru registra je tudi »automatic reminder register«, kjer je mogoče avtomatično sprožiti izpis opominov oziroma pošiljanje le-teh po elektronski pošti.

SLOVENIJA: V okviru obstoječih postopkov moramo vsebinsko, tehnično in organizacijsko definirati sistem opominjanja in sankcioniranja v primeru neporočanja oziroma definirati nove postopke, če morebiti obstoječi postopki ne bi ustrezali.

6.2.4. Help desk: viri, tehnične rešitve, splošne in posebne informacije za poročevalske enote, promocija softverskih paketov, glavni problemi poročevalskih enot

V Avstrijskem statističnem inštitutu je Help-desk skupina štirih računalniško izobraženih ljudi, ki so po telefonu ali elektronski pošti na voljo podjetjem za vse informacije v zvezi z IDEP (problemi pri inštalaciji in uporabi paketa, povratne informacije o morebitnih napakah paketa in predlaganje izboljšav Eurostatu) in za druge komercialne softverske pakete, ki so v uporabi. Podjetja kličejo predvsem na začetku leta, ko je treba inštalirati novo verzijo paketa, ali ko dobijo opremo.

Help-desk ne odgovarja na metodološka vprašanja (to delajo v enoti za register) in ne pomaga pri razvrščanju blaga v blagovno klasifikacijo. Za pomoč pri razvrščanju blaga imajo enega zaposlenega (v enoti za diseminacijo), ki je bil pred vstopom Avstrije v EU zaposlen v špediciji (zanimiva rešitev, saj bo po vstopu v EU tudi pri nas presežno število špediterjev). Kakovostna tehnična podpora je izredno pomembna, saj je splošna tendenca v EU, naj bi čimveč podjetij poročalo elektronsko.

SLOVENIJA: Podjetjem, ki se bodo odločila za poročanje prek IDEP oziroma drugih ustreznih softverov, bo treba omogočiti ustrezno tehnično podporo (pomoč). Razmislek je potreben tudi o organiziranju pomoči pri razvrščanju proizvodov v blagovno klasifikacijo, saj pri dosedanji zunanjetrgovinski statistiki to ni bilo potrebno.

6.3. Tehnične zahteve za zbiranje in obdelavo podatkov: Zbiranje podatkov (elektronski in papirnati obrazci, vsebina obrazcev, optično branje (OCR), EDIFACT, avtomatizacija in optimizacija postopka zbiranja obrazcev); Obdelava podatkov (kontrola podatkov, popravki, problemi, vezani na nomenklaturu, mikro in makro kontrole verodostojnosti podatkov); Sistem Extrastat v Avstriji (obdelava carinskih podatkov, carinske/statistične spremenljivke, razlike in podobnosti z Intrastatom, drugi vidiki Extrastata)

6.3.1. Tehnične zahteve za zbiranje in obdelavo podatkov; Zbiranje podatkov (elektronski in papirnati obrazci, vsebina obrazcev, optično branje (OCR), EDIFACT, avtomatizacija in optimizacija postopka zbiranja obrazcev)

Predpogoj za delo z velikim številom obrazcev je tudi ustrezna tehnična in softverska oprema. Ob vstopu v EU takratni ACSO ni bil zadostno tehnično opremljen za potrebe Intrastata (osebne računalnike in optične čitalce so nakupili po vstopu iz sredstev EDICOM). Avstrijski statistični inštitut prejema elektronske obrazce prek IDEP ali prek drugih komercialnih softverov, na disketah, na papirju, po elektronski pošti, posamezne primere pa tudi po faxu.

IDEP (Intrastat Data Entry Package) je softverski paket za vnos (kreiranje) in pošiljanje obrazcev Intrastat, ki se financira iz programa EDICOM II in ga podjetja dobijo zastonj. IDEP vsebuje vsakoletno verzijo Kombinirane nomenklature in vse ostale šifrate, ki so potrebni za vnos Intrastat obrazcev, kar tudi pomeni, da je vnos nepravilnih šifer onemogočen (kontrola na vhodu).

Parametri se lahko prilagodijo nacionalnim potrebam npr. definirajo se opsijska polja, katerih uporaba je prepuščena državam članicam, v šifrant menjalnih tečajev se lahko doda menjalno razmerje nacionalne valute/eur (paket omogoča avtomatično konverzijo vrednosti v nacionalni valuti v vrednosti eur), s preprostim orodjem je mogoče tekste na ekranu (obrazcu) prevesti v nacionalni jezik. IDEP je uporabniško zelo prijazen in ga v EU uporablja veliko podjetij. Uporabljajo ga vse države članice, razen Nemčije, Nizozemske (uporabljajo lastni softver IRIS) in Velike Britanije.

Večino obrazcev na papirju uspejo prebrati z optičnim čitalcem (v letu 2000 je bilo 12% vseh obrazcev na papirju). Sedaj je ta delež še veliko manjši. Za izdelavo publikacij uporabljajo avtomatske stroje (Xerox), ki v izredno kratkem času (nekaj minutah) izdelajo celo publikacijo; od inputa, tiskanja do vezave.

Treba je poudariti, da možnost poročanja na različnih medijih povzroča precej dela že pred samim vnosom podatkov. Papirnate obrazce morajo ob sprejemu najprej ročno sortirati na tiste, ki so primerni za optično branje, in ostale, ki jih vnesejo prek tipkovnic. Nato jih sortirajo še po podjetjih, ker ista podjetja vedno kontrolirajo isti ljudje.

Glede samega obrazca za Intrastat evropska statistična zakonodaja za intra dovoljuje 3 tipe obrazcev (po dva za vsak tip, za prihode in odpreme blaga): N (normalen), R in S (za različne ravni poenostavitve). Ker avstrijski statistični inštitut ne uporablja poenostavitvenega praga, uporablja samo obrazce tipa N. V Avstriji na Intrastat obrazce izpolnjujejo naslednja polja: tok blaga (prihodi/odpreme), številka VIES, naziv podjetja, ki mora poročati, obdobje poročanja (MMYY – mesec poročanja je po pravilu mesec fizičnega gibanja blaga, v praksi pa prihaja do razhajanj med mesecem na ISD in resničnim mesecem, kadar v času gibanja blaga podjetje še ne ve njegove cene), polje, ki označuje zadnji list ISD, tretji deklarant (če obstaja), vrednost v EUR (izpolnjuje se od 1. 1. 2002, kar je obvezno za države EU), predtiskan naslov Avstrijskega statističnega inštituta, opis blaga, število imenovanj blaga, država namena/odpreme, vrsta transakcije, način prevoza, šifra blaga po KN-8, država izvora, neto masa, količina v posebni merski enoti, fakturna vrednost, statistična vrednost, žig in podpis odgovorne osebe. Vsi vrednostni podatki se izpolnjujejo v popolnih podatkih.

SLOVENIJA: Na podlagi predhodne analize (podjetja vprašajo, kako bodo poročala, naredijo oceno števila zapisov po različnih medijih) se preveri, ali SURS razpolaga z ustreznimi tehničnimi zmogljivostmi in človeškimi viri, ki omogočajo redni mesečni vnos podatkov iz različnih medijev in glede na ugotovljeno stanje ukrepajo.

6.3.2. Obdelava podatkov (kontrola podatkov, popravki, problemi, vezani na nomenklaturo, mikro in makro kontrole verodostojnosti podatkov)

Potem, ko podatke iz različnih medijev (diskete, trakovi, elektronska pošta, papirnati obrazci, fax) preberejo (in obenem popravijo nekatere formalne napake) oziroma vnesejo, jih konvertirajo v enoten format za obdelavo na host računalniku. Podatki gredo najprej skozi formalno kontrolo, ki popravlja samo nepravilne šifre. Na tej stopnji se popravi 10 - 15% zapisov. V naslednji fazi se podatki (samo transakcije nad določeno vrednostno mejo) kontrolirajo on-line, prek ekrana. Uporablja se ista aplikacija za podatke intra in extra, le da je število polj na obrazcu extra večje. V tej fazi popravijo približno 30% obrazcev. Aplikacijo za kontrolo on-line so izpopolnjevali 5 let. Rezultat je uporabniško zelo prijazna aplikacija, ki omogoča popravljanje vseh polj na obrazcu, vnos novega obrazca, definiranje mej za posamezne vrednosti, statistiko napačnih obrazcev, izpise po različnih kriterijih. Aplikacija je direktno povezana z registrom, kjer so vsi podatki, potrebni za kontaktiranje s podjetjem, in s šifrantom za KN, kjer se lahko preveri obveznost posebne merske enote.

Za vse napačne transakcije nad določeno vrednostno mejo mora delavec obvezno poklicati podjetje in preveriti podatke. Za pomoč pri popravljanju podatkov ima delavec na voljo zbirne zgodovinske podatke za zadnji dve leti na ravni KN/mesec, KN/država/mesec in podjetje/KN/mesec. Ker kontrola sloni na podatkih na ravni podjetja, z istimi podjetji vedno delajo isti delavci. Končna odločitev o popravku je namreč v veliki meri subjektivne narave in zahteva veliko izkušnost in poznavanje podjetja. Enota za kontrolo podatkov Intrastat šteje 63 ljudi. V povprečju 1 teden na mesec porabijo za podatke extra, ostalo pa za podatke intra.

Primerjava podatkov intra s podatki VIES se izvaja občasno, izven redne kontrole. Če se podatki intra zelo razlikujejo od podatkov VIES jih najprej pri podjetju preverijo in šele nato obvestijo davčno upravo. Nacionalni zunanjetrgovinski zakon jim dovoljuje celo vpogled v knjige podjetja, vendar v praksi tega ne izvajajo. Precej razširjen problem, vezan na kvaliteto podatkov, je napačno šifriranje blaga. V statistiki extra se to rado dogaja pri uvozu, če ni dajatev na blago ali če je za sorodne proizvode predpisana ista stopnja dajatev. V statistiki intra pogosto prihaja do namernih napak, ko podjetje poroča prek pooblaščenega deklaranta (le-ti pa zelo radi poenostavljajo izpolnjevanje).

Po končani kontroli podatkov in oceni podatkov intra, podatke intra in extra združijo (samo spremenljivke, ki so skupne obema sistemoma) in jih kontrolirajo na makro ravni tako, da jih kontrolirajo s podatki drugih držav članic in se posvetujejo z oddelkom za nacionalne račune.

SLOVENIJA: ko se bomo odločili o izbiri okolja, bo potrebno razmisliti o tehnični izvedbi kontrole podatkov in preveriti, ali je možno za določene faze kontrole prirediti in uporabiti nekatere pakete za kontrole podatkov, ki se že uporabljajo v statističnem uradu, ali bo treba vse aplikacije pripraviti popolnoma na novo.

6.3.3. Sistem Extrastat v Avstriji (obdelava carinskih podatkov, carinske/statistične spremenljivke, razlike in podobnosti z Intrastatom, drugi vidiki Extrastata)

Opozorjeni smo bili na nekatere vsebinske razlike, ki vplivajo na pravočasnost in kakovost podatkov v obeh sistemih zunanjetrgovinskih podatkov. Glede razlike v kakovosti podatkov intra in extra, je bilo poudarjeno, da je pri statistiki extra načelno bolj pravilen uvoz, saj ga carina natančneje kontrolira zaradi dajatev (predvsem podatke, ki so pomembni za carino). Pri statistiki intra pa je načelno bolj pravilen izvoz, ker izvoznik dobi vračilo DDV.

To posredno vpliva na določeno pristranskost podatkov v extra in v intra in na pravočasnost obojih podatkov. Uvozniki v extra težijo k temu, da prikažejo čim nižjo vrednost zaradi nižjega plačila dajatev, izvozniki v intra pa bi radi prikazali čim višjo vrednost zaradi vračila DDV. Uvoznik v extra hoče čimprej oddati carinsko deklaracijo, da lahko sprostijo blago. Izvozniku v intra ni treba oddati Intrastat obrazca, da dobi povrnjen DDV in zato prihaja do večjih časovnih zamikov med dejanskimi gibanji blaga in prejetjem informacije o tem. Vse to lahko vpliva na drugačnost podatkov po uvedbi Intrastata.

6.4. Kvaliteta podatkov (zrcalne analize, uporaba podatkovnih virov); Analiza podatkov (sinteza Intrastata in Extrastata, posredna »trikotniška« trgovina (triangular trade), indeksi povprečnih vrednosti, evropski in nacionalni koncept); Metode ocenjevanja podatkov pri neporočanju in zakasnelem poročanju: Publiciranje in diseminacija podatkov (zaupnost podatkov, pošiljanje podatkov Eurostatu, diseminacijski viri in strategija, členitve po posameznih klasifikacijah)

6.4.1. Kvaliteta podatkov (zrcalne analize, uporaba podatkovnih virov); Analiza podatkov (sinteza Intrastata in Extrastata, posredna trgovina, indeksi povprečnih vrednosti, evropski in nacionalni koncept)

Avstrijski statistični inštitut je postopoma dograjeval in izboljševal nacionalni sistem Intrastat, da bi dosegel predpisane roke, izboljševal zajetje in kvaliteto podatkov. Slednja je iz objektivnih razlogov bolj vprašljiva, kot je bila v klasični zunanjetrgovinski statistiki in jo preverjajo na načine, ki so na voljo zunanjetrgovinski statistiki: zrcalne analize, indeksi povprečnih vrednosti, primerjava z industrijskimi podatki, primerjava z davčnimi podatki, drugi podatkovni viri.

Posredna trgovina, ki se sicer pojavlja tudi v statistiki extra, vendar se od ukinitve meja znotraj EU stalno povečuje (tudi v Avstriji), še bolj zamegljuje trgovinske tokove znotraj EU in otežkoča pravilno razvrščanje podatkov, primerjavo zunanjetrgovinskih podatkov z davčnimi (ker intrastat obrazec sledi blagu, davčno poročilo na fakturi) podatki in podatki drugih držav članic. Problem (ki je postal pereč predvsem po uvedbi eura) predstavlja tudi t.i. evropski in nacionalni koncept, ki izvirata iz pravice držav članic, da izbirajo svoj statistični trgovinski sistem (statistika zunanje trgovine na ravni EU se spremlja po specialnem

trgovinskem sistemu) in da iz različnih razlogov vključujejo ali izključujejo nekatere blagovne tokove drugače kot to zahteva na ravni EU. Zato nekatere države EU na nacionalni ravni objavljajo različne podatke, kot jih pošiljajo v Comext. Avstrijski nacionalni koncept se načelno ne razlikuje od evropskega koncepta.

6.4.2. Metode ocenjevanja podatkov pri neporočanju in zakasnelem poročanju

Področje ocenjevanja podatkov intra na evropski ravni ni harmonizirano. Vsaka država članica ocenjuje podatke po svoje, nekatere (Italija) pa jih sploh ne ocenjujejo. Avstrijski statistični inštitut ocenjuje podatke intra pod asimilacijskim pragom in non-response (v nekaterih primerih podjetja samo kasnijo). Vsak mesec ocenijo tekoči referenčni mesec in predhodne mesece od začetka leta (zakonodaja EU zahteva minimalno četrtno revidiranje preteklih mesecev). Pri ocenah ločujejo: (1) zapoznelo poročanje ter (2) podjetja pod pragom, ki jim ni treba poročati, in pravo neporočanje (podjetje nikoli ne poroča). Za vsako skupino podatkov uporabljajo različno metodo:

1. Za podjetje obstajajo zgodovinski podatki in za oceno referenčnega meseca vzamejo isti mesec predhodnega leta (če je podjetje začelo poročati šele v tekočem mesecu, vzamejo podatke iz predhodnega meseca). Vrednost meseca iz preteklega leta pomnožijo s faktorjem – povprečno stopnjo rasti vseh podobnih podjetij v isti dejavnosti, ki so poročala v referenčnem mesecu, in dobijo tekoči mesec. Podobnost pomeni pripadnost istemu velikostnemu razredu v okviru dejavnosti. Stopnja rasti pomeni razmerje med vrednostjo v referenčnem mesecu in vrednostjo v istem mesecu predhodnega leta, uporabi pa se za povečanje tako vrednostnih kot količinskih podatkov.

2. Na ravni podjetja/država trgovinska partnerica obstajajo četrtni podatki VIES. Osnova za izračun je hipoteza, da ima vsako podjetje v isti dejavnosti (pod pragom) približno isto strukturo kot podjetja tik nad pragom. Iz četrtnih podatkov (npr. za januar 2003 uporabijo podatke iz prvega četrtnja 2002) VIES na ravni podjetja/države izračunajo povprečni mesečni promet. Izračunajo razmerje med vrednostjo podjetij, ki ne poročajo, in podjetij, ki so poročala (na ravni celotne blagovne menjave znaša približno 2%). Nato zbrane podatke Intrastat stratificirajo na raven podjetja/država/proizvod in imputirajo razmerje vsem vrednostim (vse vrednosti povečajo za določen odstotek).

Pri končanih podatkih je odstotek ocenjene vrednosti nizek (za leto 2000 je bil 4,3% za prihode in 2,7% za odpreme blaga). Večji problem je pravočasnost poročanja, saj tako visok odstotek dosežejo šele po 6 mesecih (konec junija objavijo končne, letne podatke). 10 tednov po koncu referenčnega obdobja, po obdelavi podatkov, dosežajo približno 80-procentno zajetje pri odpremah in 75-procentno zajetje pri prihodih blaga. Ugotovili so, da uporabljeni metodi ocenjevanja dajeta zadovoljive rezultate. V načrtu so tudi prognoze podatkov (ekstrapolacija), vendar so mnenja, da to ni več statistični podatek v ožjem pomenu besede.

SLOVENIJA: Potreben je razmislek o pristopih za oceno podatkov in potrebno je pripraviti ustrezne postopke.

6.4.3. Publiciranje in diseminacija podatkov (zaupnost podatkov, pošiljanje podatkov Eurostatu, diseminacijski viri in strategija, členitve po posameznih klasifikacijah)

V statistiki zunanje trgovine uporablja Avstrijski statistični inštitut pasivni princip zaščite, ki ga predpisuje evropska zakonodaja extra, v statistiki intra pa velja kot neuzakonjen dogovor. Podjetja samo zaprosijo za zaščito, inštitut pa si pridržuje pravico, da prošnjo zavrne. Ščitijo predvsem izvoz (4-5% vrednosti, uvoz manj kot 1%) do tiste ravni, kjer individualni podatek ni več prepoznaven. V svojo zunanjetrgovinsko statistično zakonodajo so ta princip uvedli, tako da so zapisali, da morajo slediti evropski zakonodaji in dikciji, da so individualni podatki zaupni, dodali »če stranka izkaže interes do zaupnosti«. Na ravni podjetja ne dajejo nobenih podatkov. V drugih statistikah izvajajo aktivno zaščito in je ne aplicirajo na zunanjetrgovinsko statistiko.

Zunanjetrgovinske podatke objavljajo v naslednjih publikacijah: Sporočilo za tisk (mesečno, prva objava podatkov, tudi na spletni strani), Hitro poročilo (mesečno, nekaj dni po sporočilu za tisk), Statistične novice (mesečna publikacija za vsa statistična področja), Avstrijska zunanja trgovina, serija 1 (četrletna publikacija na ravni KN/država) in serija 2 (polletna publikacija po SMTK), Letopis. Imajo tudi lastno diseminacijsko bazo agregiranih podatkov ISIS (Integrated Statistics Information System). Ta omogoča različne prikaze podatkov. Podjetja lahko kupijo pristop do baz.

Največji uporabniki so domača in tuja podjetja, ambasade, raziskovalni inštituti in fizične osebe. Rednih naročnikov je 700 - 800. Ambasade lahko dobijo vse standardne preglede zastonj, nestandardne storitve pa jim zaračunavajo. Podatke nudijo na vseh medijih in v različnih tipih datotek. Eurostatu pošiljajo podatke po predpisani shemi za države članice. Mednarodnim organizacijam pošiljajo po isti shemi zapisa, samo različno vsebino. Rok za ECB (T+6 tednov, ki nima podlage v trenutni zakonodaji) dosegajo za extra (kot tudi vse ostale države članice), podatke intra pa jim oceni Eurostat. Tudi roke za intra še ne dosegajo (nekaj dni zamude).

SLOVENIJA: V okviru novega projekta je potrebno ustvarjati pogoje za pravočasno dostavo podatkov intra (Poročilo s študijskega obiska za Intrastat v Avstrijskem statističnem inštitutu, 2001).

V tem delu sem opisal obisk naše študijske skupine v avstrijskem statističnem inštitutu. Navedel sem tudi teoretične rešitve ob uvajanju našega sistema Intrastat, ki pa jih ne moremo jemati nekritično. Postavljene so samo smernice, kako pa bo sistem izgledal v resnici, pa se bo pokazalo takrat, ko bo sistem po nekaj mesecih delovanja v resnici zaživel v praksi. Zelo pomembno je tudi, da sistem, ki ga imajo v Avstriji gledamo z obeh zornih kotov. Pogledati moramo slabe in dobre stvari in se šele na podlagi tega odločiti.

V nadaljevanju bom predstavil trenutno delo naših strokovnjakov na tem področju in, ker se vse bolj bliža vstop Slovenije v EU, tudi praktični vidik vpeljave sistema Intrastat.

7. TESTNA DOLOČITEV VIŠINE ASIMILACIJSKEGA PRAGA IN NJENEGA VPLIVA NA ZAJETJE

Določitev asimilacijskega praga, to je vrednosti letnega izvoza oziroma uvoza, nad katero so podjetja dolžna poročati v sistemu Intrastat, je ena izmed osnovnih metodoloških odločitev pri tem sistemu. Asimilacijski prag je obvezen, postavljen pa mora biti tako, da ustreza s stališča zajetja podatkov in da izpolnjuje dodatne kriterije glede kakovosti podatkov pri razčlenitvi po državah in proizvodih⁷. Pri manjših državah so ti kriteriji manj strogo določeni. Višina asimilacijskega praga v zakonodaji za Intrastat ni neposredno določena. Če je asimilacijski prag postavljen višje od poenostavitvenega praga⁸, poenostavitveni prag ni obvezen, kar olajšuje obdelavo podatkov (niso potrebni različni obrazci).

Poglejmo si sedaj podatke o podjetjih. Po podatkih za leto 2000 je bilo v Sloveniji 20 532 podjetij, ki so trgovala z EU, od tega je bilo 4 265 podjetij, ki so izvažala in uvažala⁹, 1 054 podjetij, ki so samo izvažala, in kar 15 213 podjetij, ki so samo uvažala. Če simuliramo delovanje Intrastata in postavimo asimilacijski prag na vrednost 100 000 USD¹⁰, vidimo, da bi na osnovi podatkov iz leta 2000 za Intrastat poročalo 4 698 slovenskih podjetij, to je le dobra petina vseh podjetij, ki so vključena v blagovno menjavo z EU.

⁷ Dejstvo, da je v sistemu Intrastat veliko manjših podjetij izvzetih iz obveznosti poročanja, ne sme imeti prevelikega vpliva na strukturo podatkov po državah in proizvodih.

⁸ Višino poenostavitvenega praga je v zakonodaji za Intrastat določena na 100 000 eurov.

⁹ Pri uvozu je upoštevana država odpreme.

¹⁰ Ta vrednost je bila v letu 2000 višja od 100 000 eurov, kar pomeni, da poenostavitveni prag ne bi bil obvezen.

Tabela 3: Pregled podjetij, ki trgujejo z EU, Slovenija, leto 2000

	Skup. št. podjetij	Št. pod., ki izvažajo in uvažajo	Št. pod., ki samo izvažajo	Št. pod., ki samo uvažajo	Skupno št. pod., ki izvažajo	Skupno št. pod., ki uvažajo
	1	2	3	4	5 (2+3)	6 (2+4)
A. Vsa podjetja	20 532	4 265	1 054	15 213	5 319	19 478
B. PE za Intrastat ¹⁾	4 698	1 100	475	3 123	1 575	4 223
C. Delež (B/A*100)	22,9	25,8	45,1	20,5	29,6	21,7

¹⁾ Podjetja, ki trgujejo z EU in so imela v letu 2000 vrednost izvoza ali vrednost uvoza ali obe vrednosti enako ali višjo od 100 000 USD, bi bila poročevalske enote v sistemu Intrastat, če bi bila vrednost asimilacijskega praga določena na 100 000 USD.

Vir: Rant, 2001, str. 13.

Od 4 698 podjetij bi bilo 1 100 podjetij, ki bi morala poročati o svojih odpremah in prihodih blaga z državami članicami, 475 podjetij bi poročalo samo o odpremah blaga, 3 123 pa samo o prihodih blaga.

Način delovanja asimilacijskega praga in obseg razbremenitve poročevalskih enot sta lepo vidna iz podatkov v tabelah 4 in 5. V vsaki tabeli so upoštevana vsa podjetja, ki izvažajo v EU, oziroma vsa podjetja, ki uvažajo iz EU (podjetja, ki izvažajo in uvažajo, so upoštevana v obeh tabelah). Pri obeh tabelah so prikazane tri variante asimilacijskega praga. Iz prvega primera pri izvoznih podatkih je razvidno, da 3 744 manjših podjetij, ki imajo letni izvoz nižji od simuliranega asimilacijskega praga, vrednostno obsega le 1,1% skupnega izvoza, nasprotno pa 1 575 podjetij z višjim izvozom obsega 98,9% skupnega izvoza. Če postavimo asimilacijski prag od 100 000 USD na 150 000 USD, bi za Intrastat poročalo le še 1 350 podjetij (225 manj kot pri osnovni varianti), vrednost izvoza teh podjetij pa bi obsegala 98,4% (0,5 odstotne točke manj kot pri osnovni varianti).

Tabela 4: Porazdelitev podjetij, ki izvažajo v EU, glede na letno vrednost izvoza (tri variante asimilacijskega praga), Slovenija, 2000

Tri variante asimilacijskega praga glede na vrednost letnega izvoza	Štev. podjetij	Delež (%)	Izvoz v 1000 USD	Delež (%)
Skupaj	5 319	100,0	5 579 309	100,0
1. Pod 100 000 USD	3 744	70,4	61 932	1,1
Od 100 000 USD dalje	1575	29,6	5 517 348	98,9
2. Pod 125 000 USD	3875	72,9	76 539	1,4
Od 125 000 USD dalje	1444	27,1	5 502 771	98,6
3. Pod 150 000 USD	3969	74,6	89 588	1,6
Od 150 000 USD dalje	1350	25,4	5 489 721	98,4

Vir: Rant, 2001, str. 13.

Tabela 5: Porazdelitev podjetij, ki uvažajo iz EU, glede na letno vrednost uvoza (tri variante asimilacijskega praga), Slovenija, 2000

Tri variante asimilacijskega praga glede na vrednost letnega uvoza	Štev. podjetij	Delež (%)	Uvoz v 1000 USD	Delež (%)
Skupaj	19 478	100,0	7 503 734	100,0
1. Pod 100 000 USD	15 255	78,3	230 430	3,1
Od 100 000 USD dalje	4 223	21,7	7 273 304	96,9
2. Pod 125 000 USD	15 700	80,6	280 177	3,7
Od 125 000 USD dalje	3 778	19,4	7 223 557	96,3
3. Pod 150 000 USD	16 013	82,2	323 056	4,3
Od 150 000 USD dalje	3 465	17,8	7 180 678	95,7

Vir: Rant, 2001, str. 13.

Podobno kot v drugih državah tudi slovenski podatki kažejo, da pri uvozu sodeluje več podjetij in je pojav manj koncentriran. 4 223 podjetij, ki so pri uvozu nad asimilacijskim pragom 100 000 USD, obsega 96,9% vrednosti skupnega uvoza. Pod asimilacijskim pragom pa je kar 15 255 podjetij, ki uvažajo blago v vrednosti 3,1% skupnega uvoza. Pri zvišanju asimilacijskega praga na 150 000 USD bi o prihodih blaga poročalo le še 3 465 podjetij (758 manj kot po osnovni varianti), s tem da bi se vrednostno zajetje znižalo iz 96,9% na 95,7% (Spremembe na področju statistike zunanje trgovine po vstopu v EU, 2001).

Zajetje, ki smo ga dobili pri navedenih treh simulacijah asimilacijskega praga, je sprejemljivo, če ga primerjamo z zajetjem, ki ga pri Intrastatu dosega države članice. Potrebno bi bilo narediti dodatne analize, kako bi ta obseg zajetja vplival na strukturo podatkov po državah in

proizvodih. Glede na večjo razpršenost pojava pri uvozu bi bilo možno asimilacijski prag za uvoz postaviti nekoliko višje kot pri izvozu.

Pomembna je določitev prave višine asimilacijskega praga, saj z njim določimo tista podjetja, ki bodo morala poročati v sistem. Simulacija asimilacijskega praga s slovenskimi podatki o blagovni menjavi s tujino v letu 2000 potrjuje večkrat omenjeno dejstvo v metodologiji Intrastat, da je prek asimilacijskega praga v povprečju kar dve tretjini podjetij izvzetih iz obveznosti poročanja za Intrastat (delež je v posameznih državah članicah različen). Podatki iz analize kažejo, da bi bilo pri nas oproščenih obveznosti poročanja skoraj štiri petine podjetij.

8. DOGOVOR O DELITVI DELA IN POSAMEZNIH FAZ OBDELAVE PODATKOV ZA INTRASTAT MED STATISTIČNIM URADOM RS IN CARINSKO UPRAVO RS TER VLOGA DAVČNE UPRAVE PRI IZVAJANJU SISTEMA INTRASTAT

8.1. Uvodna izhodišča

Carinska uprava Republike Slovenije (CURS) in Statistični urad Republike Slovenije (SURS) sta na skupnem sestanku izrazila pripravljenost za skupno sodelovanje na projektu zunanjetrgovinske statistike (INTRASTAT). Po vzoru nekaterih evropskih držav sta obe strani ocenili, da bi bila v Sloveniji primerna rešitev zbiranja zunanjetrgovinskih podatkov po vstopu Slovenije v EU delitev opravil med CURS in SURS (Braunsberger, Mikuž, 2003, str. 375).

Obe strani sta se strinjali, da bi s sodelovanjem obeh služb dosegli zadovoljive učinke pri uvajanju Intrastata.

SURS razpolaga z ustreznim znanjem za izvedbo projekta, CURS pa bo po vstopu v EU imel razpoložljive strokovno usposobljene kadre, prostorske možnosti, del računalniške opreme.

Glede na dosedanje delo in izkušnje obeh služb bi bila osnovna delitev dela med obema službama usmerjeno tako, da bi SURS vodil in nadzoroval celotni sistem, CURS pa bi zagotovil izvajanje določenih operativnih opravil.

CURS ima pri sodelovanju s slovenskimi podjetji, ki bodo potencialni viri podatkov, veliko izkušenj pri elektronski izmenjavi podatkov, kar je eden od porokov, da bi lahko to sodelovanje že v fazi uvajanja Intrastata pred vstopom v EU razvili tudi v smeri elektronske izmenjave statističnih podatkov, potrebnih za Intrastat. CURS razpolaga z potrebnim znanjem in tehnologijo za zajemanje podatkov po sedanjem sistemu. Poznani so tudi artikli, ki jih v

posameznih podjetjih uvažajo in izvažajo. Sedanji odnosi in poznavanje podjetij pa zagotavljajo kontinuiteto komunikacije tudi v bodoče. Prav dobro sodelovanje s podjetji pa je pogoj za uspešnost izvajanja projekta.

SURS že sedaj prevzema statistične podatke zunanje trgovine iz informacijskega sistema carine, tako je sodelovanje in poznavanje problematike med obema službama že prisotno.

SURS in CURS se strinjata, da bi v okviru širitvenega projekta za statistiko zunanje trgovine potekalo skupno pilotno raziskovanje na podlagi vzorca največjih (po vrednosti menjave) izvoznikov in/ali uvoznikov, ki trgujejo znotraj EU. Ker bo poskusno raziskovanje po vstopu v EU prešlo v redno mesečno raziskovanje, bo treba že v času pilota vzpostaviti t.i. prototip sistema: izdelati vso programsko opremo, preizkusiti vse oblike zajema podatkov in ostalih faz obdelave ter postopke, ki se vežejo na sodelovanje s podjetji. To pomeni, da se bodo v času pilota skoraj vse naloge izvajale po zagonu rednega raziskovanja, le da v manjšem obsegu in z manjšim številom ljudi. Pilotno raziskovanje bo potekalo vzporedno z rednim delom, zato bo obseg dela v tem času močno povečan.

CURS in SURS sta pokazala interes za medsebojno sodelovanje in delitev dela pri Intrastatu. V nadaljevanju navajam, kakšne bi morale biti, po mnenju SURS, zadolžitve statistike in carine glede Intrastata med izvajanjem pilotnega raziskovanja in bodočega rednega raziskovanja.

8.2. Zadolžitve carine pri vzpostavitvi in izvajanju pilotnega raziskovanja

- Zajem podatkov (papirni, elektronski in spletni obrazci) s formalnimi kontrolami pri elektronskem vnosu in optičnem branju podatkov;
- kontrola zajetja podatkov in pripadajoče sodelovanje s podjetji (izterjava obrazcev);
- logične kontrole podatkov, pripadajoče sodelovanje s podjetji/kontaktiranje s podjetji v primeru očitnih napak v podatkih ali velikih razlik med davčnimi in Intrastatovimi podatki) in vnos popravkov v podatke;
- delo z registrom Intrastat (vnos sprememb glede na Intrastatove podatke, vnos sprememb glede na davčne podatke, vnos sprememb glede na informacije, pridobljenih od podjetij);
- nudenje strokovne pomoči podjetjem pri razvrščanju proizvodov v Kombinirano nomenklaturo;
- pošiljanje prečiščenih podatkov Intrastat statistiki v skladu z dogovorjeno shemo zapisa in v dogovorjenem roku .

8.3. Zadolžitve carine pri izvajanju rednega raziskovanja (zajetje za Intrastat v skladu z evropsko zakonodajo)

- Zajem podatkov (papirni, elektronski, spletni obrazci) s formalnimi kontrolami pri elektronskem vnosu in optičnem branju podatkov;
- kontrola zajetja podatkov in pripadajoče sodelovanje s podjetji (izterjava obrazcev, v primeru neporočanja ukrepanje v skladu z zakonodajo);
- logistične kontrole podatkov, pripadajoče sodelovanje s podjetji (kontaktiranje s podjetji v primeru očitnih napak v podatkih ali velikih razlik med davčnimi in Intrastatovimi podatki) in vnos popravkov podatkov;
- delo z registrom za Intrastat (vnos sprememb glede na davčne podatke, vnos sprememb glede na Intrastatove podatke, vnos sprememb glede na informacije, pridobljenih od podjetij);
- nudenje strokovne pomoči podjetjem pri razvrščanju proizvodov v Kombinirano nomenklaturu;
- pošiljanje prečiščenih podatkov statistiki v skladu z dogovorjeno shemo zapisa in v dogovorjenem roku.

8.4. Zadolžitve statistike pri vzpostavitvi in izvajanju pilotnega raziskovanja

- Dopolnitev statistične zakonodaje s potrebno pravno podlago za Intrastat;
- vzpostavitev tesnejšega sodelovanja z davčno upravo;
- definiranje vsebine Intrastatovih obrazcev;
- definiranje zajetja za pilotno raziskovanje;
- analize podatkov, potrebne za vzpostavitev Intrastata in za oceno potrebnih resursov;
- definiranje vsebine in funkcij registra za Intrastat;
- priprava metodoloških navodil za izdelavo programske opreme (kontrole na vhodu podatkov, kontrole zajetja, logistične kontrole in primerjave z davčnimi podatki, register);
- upravljanje z registrom v sodelovanju s CURS;
- priprava vseh informativnih gradiv za podjetja v vzorcu (navodila za izpolnjevanje, seznam proizvodov, s katerimi so podjetja trgovala pred ukinitvijo meja);
- morebitno izvajanje drugih informativnih akcij za podjetja (seminarji) v sodelovanju s CURS;
- pomoč pri uvajanju delavcev, ki bodo v času projekta delali na zajemu in kontroli podatkov;
- nudenje strokovne pomoči podjetjem pri izpolnjevanju obrazcev;
- sodelovanje na drugih področjih, ki zahtevajo poznavanje vsebine podatkov;
- spremljanje spremembe metodologije in zakonodaje med pilotnim raziskovanjem in priprava navodil za ustrezne spremembe vseh gradiv, drugih virov informacij in programske opreme;
- makro kontrola kakovosti podatkov, primerjave z davčnimi podatki, druge analize podatkov in na njihovi podlagi, povratne informacije carini o kakovosti podatkov;
- ocene podatkov za neporočane podatke;

- združitev intra in extra podatkov in pošiljanje podatkov Eurostatu.

8.5. Zadolžitve statistike pri izvajanju rednega raziskovanja

- Definiranje zajetja podatkov za Intrastat na podlagi obstoječih zunanjetrgovinskih podatkov pred zagonom rednega raziskovanja;
- priprava informativnih gradiv za podjetja, ki bodo dolžna poročati (navodila za izpolnjevanje, seznam proizvodov, s katerimi so podjetja trgovala pred ukinitvijo meja);
- morebitno izvajanje drugih informativnih akcij za podjetja (seminarji) v sodelovanju s CURS;
- pomoč pri uvajanju delavcev, ki bodo delali na zajemu in kontroli podatkov;
- nudenje strokovne pomoči podjetjem pri izpolnjevanju obrazcev;
- sodelovanje na drugih področjih, ki zahtevajo poznavanje vsebine podatkov;
- redno spremljanje sprememb metodologije in zakonodaje in priprava navodil za ustrezne spremembe vseh gradiv, drugih virov informacij in programske opreme;
- makro kontrole kakovosti podatkov, primerjave z davčnimi podatki, druge analize podatkov in na njihovi podlagi, povratne informacije carini o kakovosti podatkov;
- ocene podatkov za podjetja pod programom in za neporočane podatke;
- agregacije in diseminacija združenih intra in extra podatkov (Dogovor o medsebojnem sodelovanju pri uvajanju sistem Intrastat v RS, 2003).

8.6. Druga odprta opravila in vprašanja

- Financiranje pilotnega raziskovanja (SURs krije stroške programske opreme, stroške dodatne strojne opreme, s katero CURS ne razpolaga, optične čitalce, stroške tiskanja in razpošiljanja obrazcev in informativnega gradiva za podjetja, CURS pa poskrbi za kadrovske, prostorske in informacijsko podporo – računalniško omrežje, računalniki, tiskalniki, EDI povezava napram podjetjem);
- izdelava programske opreme, predlagamo, da bi izdelavo programske opreme ponudili podjetju ZZI Ljubljana, ki ima dolgoletne izkušnje na zajemu podatkov, izdelavi računalniških aplikacij, podjetje ima bogate izkušnje z izdelavo softverske podpore elektronski izmenjavi podatkov med carino in podjetji. Ima tudi izkušnje z izdelavo aplikacij za podjetja. Dosedanje delo in resnost podjetja pri izdelavi in apliciranju kvalitetnih produktov v dogovorjenih časovnih terminih zagotavlja zanesljivo izdelavo aplikacij do rokov (Interni viri Statističnega urada Republike Slovenije);
- CURS določi za vsebinsko izvajanje projekta v fazi priprav in kasnejši fazi izvajanja Carinski urad Nova Gorica, kontaktna oseba mag. Stanislav Mikuž, informacijsko-tehnično podporo projektu pa sektor za informatiko pri Generalnem carinskem uradu, kontaktna oseba Tekavčič Stane;
- potrebe po dodatni opreми določita skupini obeh služb;
- potrebno kadrovske zasedenost v pogledu izobrazbene in številčne strukture na obeh straneh določita obe službe v dogovoru.

8.7. Vloga davčne uprave pri izvajanju sistema Intrastat

Tretja institucija, ki bo soudeležena pri izvajanju Intrastata po vstopu v EU, je nacionalna davčna uprava. Le-ta bo, v skladu z evropsko zakonodajo za Intrastat, dolžna vsaj četrtletno statističnemu uradu poročati podatke o blagovni menjavi znotraj EU na ravni posameznega podjetja, izključno za potrebe vzdrževanja ravni zajetja za Intrastat (Intrastat za slovenska podjetja, 2003). Po ukinitvi meja in carinskih postopkov bodo davčni podatki edini vir za ugotavljanje, ali podjetje trguje znotraj EU in ali je vrednost njegove blagovne menjave tako visoka, da je dolžno poročati za Intrastat. Dokončna harmonizacija slovenske davčne zakonodaje z evropsko vključuje tudi zbiranje podatkov, ki so potrebni za izvajanje Intrastata (Braunsberger, 2002, str. 26).

Delo med posameznimi uradi naj bo tako razporejeno, da vsak opravlja tisto delo, ki ga najbolj obvlada. To pomeni, da ga opravi kakovostno in s čim nižjimi stroški. Prav tako, pa se morajo med uradi ustvariti prijateljski odnosi, ki bodo pripeljali do tega, da bomo dobili kakovostne podatke.

9. POROČILO Z INFORMATIVNEGA SEMINARJA »INTRASTAT IN SPREMEMBE CARINSKE IN DAVČNE ZAKONODAJE PO VSTOPU V EU« ZA PODJETJA

Gospodarska zbornica Slovenije je v novembru 2002 v sodelovanju s SURS-om, CURS-om in DURS-om izvedla informativno akcijo, namenjeno bodočim poročevalskim enotam za Intrastat in špediterjem (le-ti bodo lahko po vstopu v EU poročali za Intrastat v imenu poročevalskih enot), kot enodnevne seminarje v Kopru, Ljubljani in Mariboru. Namen seminarjev je bil seznaniti podjetja z novostmi na carinskem, davčnem področju ter na področju statistike zunanje trgovine, ki bodo nastale kot posledica vstopa Slovenije v EU

V nadaljevanju bom predstavil kratko vsebino posameznih tem. SURS je predstavil Intrastat, ki predstavlja novost na področju statistike blagovne menjave po vstopu v EU. Navedene so bile osnovne značilnosti, kaj je to (statistika blagovne menjave med državami članicami EU) in zakaj jo je potrebno izvajati (ker pri prehodu meja med državami članicami EU ne bo več carinskih deklaracij, ki so vir podatkov za klasično zunanjetrgovinsko statistiko), navedena je bila pravna podlaga za ta sistem (osnovna uredba Sveta št. 3330/91, izvedbena uredba Komisije št. 1901/00, Zakon o državni statistiki). Predstavljene so bile razlike med klasično zunanjetrgovinsko statistiko in sistemom Intrastat (1. vir podatkov je statistični obrazec; 2. ni polnega zajetja, ker so podjetja z manjšim obsegom blagovne menjave oproščena poročanja; povezava s sistemom DDV, kajti davčna administracija mora vsaj četrtletno posredovati seznam subjektov, ki so trgovali (z blagom) z državami EU skupaj z vrednostjo njihove blagovne menjave). Poročevalske enote za Intrastat bodo podjetja, ki trgujejo z državami

članicami EU, so hkrati zavezanec za obračun DDV in so imela vrednost blagovne menjave v zadnjih dvanajstih mesecih višjo od vključitvenega praga (trenutno 100 000 eurov). Poroča se le o tistem toku blaga, kjer je presežen vključitveni prag. Podjetje lahko prepusti obveznost poročanja tretji osebi - deklarantu. Poroča se fizični tok oz. gibanje premičnega blaga med Slovenijo in državami članicami EU (blago, ki se kupi ali proda, ki je poslano oz. se vrača iz predelave, posebna gibanja blaga, idr.). Predstavljen je bil osnutek statističnega obrazca, ki je narejen po vzoru evropskega obrazca, in podrobno razložena polja, ki se bodo morala izpolnjevati (obdobje poročanja, šifra blaga iz Kombinirane nomenklature, država partnerica, neto masa, količina v dodatni merski enoti, fakturna vrednost blaga, vrsta posla; predviden način prevoza in statistična vrednost blaga bodo izpolnjevala podjetja, ki presegajo poseben prag). Podatke je potrebno poslati pristojni instituciji najkasneje do 20. v mesecu za pretekli mesec, kajti v osnovni uredbi so navedeni roki, do kdaj je potrebno podatke posredovati naprej. Želijo si, da bi podjetja čimveč poročala v elektronski obliki in čimmanj na papirju. To bi bilo izvedljivo, kajti CURS prejme 97% carinskih deklaracij v elektronski obliki. V okviru pilotnega projekta je potrebno vzpostaviti temelje sistema Intrastat, ki bo po vstopu v EU deloval kot redna mesečna raziskava. Delo v tem projektu si delita SURS in CURS. Informativne akcije se nadaljujejo tudi v leto 2003. G. Mikuž, direktor Carinskega urada Nova Gorica (prevzel obveznosti CURS v zvezi z Intrastatom), je predstavil zamisel, kako naj bi poročanje podatkov potekalo v praksi. Podjetja, ki že danes vlagajo elektronske carinske deklaracije, bi poleg obstoječega sistema imela še enega za poročanje v Intrastat sistem. Vzdrževanje obeh sistemov bi bilo poenostavljeno, ker je Intrastat deklaracija v bistvu zelo poenostavljena enotna carinska deklaracija, pri obeh pa se uporabljajo isti šifranti. Intrastat deklaracija bi se naredila z vpisom prejetega ali izdanega računa v informacijski sistem podjetja. Lahko se poroča vsaka transakcija posebej ali pa se naredi zbirna deklaracija za tiste transakcije, ki imajo vse spremenljivke, razen teže, in vrednosti enake. Na podlagi davčnih podatkov, ki bodo shranjeni v Intrastat registru, v katerega bodo vključena vsa izvozno-uvozna podjetja, ne glede na to, ali trgujejo z EU ali ne, se bo ugotavljalo, ali je podjetje dolžno poročati za Intrastat ali ne. Poročani podatki se bodo zbirali na carini, ki bo izvedla tudi kontrole in popravke podatkov ter jih nato posredovala SURS-u, kjer se bodo izvajale dodatne kontrole, analize in ocene podatkov in diseminacija.

Davčni urad republike Slovenije je predstavil VIES in druge spremembe, ki bodo nastale po vstopu Slovenije v EU. VIES je informacijski sistem za izmenjavo podatkov za potrebe nadzora DDV v povezavi s transakcijami znotraj EU. Izmenjujejo se podatki o DDV zavezancih in njihovi prodaji blaga med državami članicami EU. Davčni zavezanci bodo v ta namen morali izpolnjevati kvartalna poročila, v katerem bo evidentirana vsa prodaja davčnim zavezancem za DDV, ki so registrirani v državah EU. Z vstopom v EU se bosta spremenila tudi Zakon o DDV in Pravilnik o izvajanju Zakona o DDV, spremembe bodo pri vodenju davčnih evidenc za DDV, prav tako pri DDV obračunu (predvidenih je 5 dodatnih polj – od tega bosta 2 polji pomembni tudi za Intrastat). Novost bo tudi že prej omenjeno kvartalno poročilo. Za vzpostavitev informacijskega sistema VIES teče tudi na DURS projekt, ki je razdeljen na vsebinski del (pokriva spremembo zakonodaje, informiranje in izobraževanje

zavezancev) in tehnični del (Poročilo o informativnem seminarju »Intrastat in spremembe carinske in davčne zakonodaje po vstopu v EU«, 2002).

Vprašanja, ki so bila zastavljena na seminarjih v zvezi z Intrastatom:

1. Ali je podjetje, ki je izbrano v pilotni projekt za Intrastat, dolžno poročati oz., kakšna je zakonska podlaga za sodelovanje v pilotnem projektu?
Podjetje ni dolžno sodelovati v pilotnem projektu. Menimo pa, da je v interesu podjetij, da sodelujejo pri projektu, ker bo po vstopu v EU, ko bo za poročanje obstajala zakonska podlaga, tako manj težav.
2. Ali se bo vrednost poročala v SIT ali v EUR?
Poročanje bo samo v SIT. Če bo faktura izdana v eurih, bo potrebno znesek preračunati v tolarje.
3. Kakšni bodo dodatni stroški za podjetja?
Cilj so čim nižji stroški, tako za podjetja kot tudi za SURS, zato je potreben tak sistem, da ti ne bi bili visoki.
4. Kdaj bo znana struktura sporočila za izmenjavo podatkov, da bi v podjetjih lahko prilagodili informacijski sistem novim zahtevam?
Najkasneje v roku enega meseca (do sredine decembra 2002) za potrebe pilotnega raziskovanja bi v obstoječem sistemu, ki služi za vlaganje enotnih carinskih deklaracij, samo »zamrznili tista polja, ki pri Intrastatu niso potrebna.
5. Ali ima lahko isto podjetje več deklarantov, kajti v obstoječem sistemu to podjetje deklarira blago pri več carinskih izpostavah?
V prehodnem obdobju oz. v času trajanja pilotnega projekta - lahko.
6. Kako prikazati dobavo proizvoda, ki ga izdeluje en sam proizvajalec, kupljen pa je v različnih državah?
Intrastat deklaracijo je potrebno vlagati glede na to, iz katere države so uvozili proizvod, in ne glede na to, od kod je proizvajalec

10. REGISTER ZA INTRASTAT

10.1. Vsebina registra za Intrastat

Register za Intrastat bo vseboval:

- a) vse poslovne subjekte, ki izvajajo blagovno menjavo:
 - z državami članicami EU (podatki se bodo pridobivali iz davčnih podatkov in podatkov, zbranih s statističnim raziskovanjem Intrastat) in/ali
 - s tretjimi državami (podatki se bodo pridobivali iz carinskih deklaracij) in

b) pooblaščne deklarante v okviru Intrastata.

Register bo zato po vsebini splošni trgovinski register (smiselno zaradi povezave zunanjetrgovinske z drugimi gospodarskimi statistikami), kjer bo za vsak poslovni subjekt razvidno, kakšno vrsto blagovne menjave opravlja (intra, extra ali oboje) in, ali je znotraj blagovne menjave intra dolžan poročati za Intrastat. Zaradi njegove primarne funkcije – podpora izvajanju statističnega raziskovanja Intrastat – se imenuje register za Intrastat.

10.2. Začetno stanje registra ob zagonu rednega raziskovanja Intrastat

Začetno stanje registra (stanje ob vstopu v EU) bo vzpostavljeno iz zunanjetrgovinskih statističnih podatkov (enotnih carinskih listin), podatkov iz Poslovnega registra Slovenije in podatkov iz nekaterih drugih virov, npr. davčnega registra pri tistih poslovnih enotah, kjer v Poslovnem registru Slovenije za dano matično številko ne bo davčne številke, podatkov, ki jih bo SURS zbral z anketiranjem poslovnih enot konec leta 2003 in v začetku leta 2004 ipd. Pri zgodovinskih podatkih o vrednosti blagovne menjave po mesecih za posamezno podjetje bodo vrednosti za Intrastatove podatke prevzete iz zunanjetrgovinskih podatkov za leti 2002 in 2003. Iste podatke lahko uporabimo tudi kot nadomestek davčnih vrednosti ali pa le-te ostanejo prazne, dokler jih ne začnemo polniti z dejanskimi podatki. Davčna uprava bo namreč s 1. 5. 2004 začela zbirati davčne podatke po novem sistemu (DDV-O, ki vsebuje tudi vrednosti blagovne menjave, nakupe in prodaje, znotraj EU, obrazce za VIES). Podatke za začetno stanje registra bo pripravil SURS v obliki, ki bo omogočala polnjenje registra.

10.3. Ažuriranje registra po njegovi vzpostavitvi

Smiselno je, omogočiti dve vrsti ažuriranja:

- paketno (batch), ki se bo uporabljalo za mesečno (podatki iz obrazca DDV-O) oziroma četrtno (podatki iz obrazca VIES) polnjenje davčnih vrednosti podatkov na ravni podjetja in vrednostnih podatkov, zbranih z rednim mesečnim raziskovanjem Intrastat. Paketno ažuriranje se lahko predvidi tudi za občasne prevzeme podatkov, iz Poslovnega registra Slovenije;
- ročno vnašanje podatkov prek ekrana – potrebno bi bilo omogočiti vnos (popravke) za vsak podatek o gospodarskem subjektu v registru (veliko podatkov bo zbranih v vsakdanjih kontaktih s podjetji), tudi vnašanje novih gospodarskih subjektov v register. Dovoljeno bi moralo biti tudi brisanje zapisov, ki so bili vneseni z napačnim ključem (ker gospodarski subjekt s tako identifikacijo v resnici ne obstaja).

V registru naj bi obstajal celotni historiat. Podjetje, ki je enkrat prišlo v register, ostane v registru, čeprav je bilo kasneje ukinjeno, se je združilo z drugim podjetjem v novo podjetje ali razdružilo v več novih podjetij. Ustrezno se spremeni samo indikator v registru, ki označuje, ali je podjetje aktivno ali ne.

10.4. Testni register v prvi fazi vzpostavljanja informacijskega sistema Intrastat (podpora pilotnemu raziskovanju)

V fazi pilotnega raziskovanja je bistveno, vzpostaviti register s tako vsebino in tako strukturo (organizacijo), da bo kasneje z dodatno aplikativno nadgradnjo omogočal podporo rednemu raziskovanju (izvajanje vseh funkcij registra, različne preglede in izpise za potrebe analiz podatkov, ipd.). V okviru prve faze bo SURS, na isti način kot kasneje za zagon rednega raziskovanja, pripravil podatke za vzorčna podjetja, s katerimi se bo testni register, ki bo služil za potrebe pilotnega raziskovanja, napolnil.

V tej fazi je potrebno pripraviti aplikativne rešitve za:

- 1) polnjenje registra s kontrolo podatkov pred vnosom
- 2) pregledovanje registra prek ekrana
- 3) vnos (popravke) podatkov v register prek ekrana
- 4) podporo izvedbi pilotnega raziskovanja Intrastat.

10.5. Funkcije registra

a) Vzdrževanje ravni statističnega zajetja za Intrastat in upravljanje statističnih pragov s pomočjo davčnih podatkov:

- sprotno preverjanje obveznosti poročanja poslovne enote za Intrastat (obveščanje podjetij, ki naj bi prvič poročale za Intrastat, obveščanje podjetij, ki jim je začasno prenehala obveznost poročanja, pošiljanje papirnih obrazcev, pošiljanje opominov ipd);
- letna analiza podatkov za prilagajanje vrednosti pragov (vključitvenega in posebnega) dejanskemu stanju, morebitna prilagoditev vrednosti pragov in vnos ustreznih sprememb v register);

b) ocene podatkov pod vključitvenim pragom in ocene podatkov za podjetja, ki ne poročajo s pomočjo davčnih podatkov v registru;

c) ocene podatkov podjetij, ki slučajno niso poročala ali kasnije s poročanjem, s pomočjo zgodovinskih Intrastatovih podatkov v registru;

d) podpora logični kontroli podatkov za Intrastat na podlagi zgodovinskih podatkov za Intrastat, zgodovinskih davčnih podatkov in nekaterih drugih podatkov v registru;

e) podpora povezavi zunanjetrgovinske statistike (intra in extra) s strukturno statistiko podjetij;

f) podpora različnim analizam podatkov, npr. izpisi iz registra za spremljanje populacije podjetij, ki izvajajo blagovno menjavo (intra in extra), analize podatkov v zvezi s poročanjem/neporočanjem in kakovostjo poročanja kot podlaga za ustrezno ukrepanje in izboljšanje kakovosti podatkov, ipd.;

g) podpora pilotnemu raziskovanju Intrastat (predvsem zajemu podatkov, oceni zajetja in grobi oceni kakovosti agregatnih podatkov) s postopki (in podatki), ki omogočajo identifikacijo in kontaktiranje podjetij, ki niso poročala (pošiljanje opominov v pilotu ni predvideno), odpravljanje napak v poročanju in svetovanje podjetjem.

Funkcije (a) – (f) so predvidene v drugi fazi vzpostavljanja informacijskega sistema Intrastat, vendar bi morale biti vsaj v grobem izdelane do konca prvega polletja 2004. (Register za Intrastat, 2003)

Za potrebe pilotnega raziskovanja je potrebno vzpostaviti naslednji dve funkciji:

- kontrola poročanja/neporočanja s primerjavo vhodnih podatkov z registrom prek identifikacije in indikatorjev obveznosti poročanja v registru;
- avtomatsko ažuriranje polj v registru, ki so vezana na kontrolo zajetja (npr. indikator rednega poročanja, datum poročanja);
- omogočiti naslednje izpise za prve ocene zajetja in kakovosti podatkov;
- izpis seznama podjetij, aktivnih poslovnih enot za Intrastat, ki niso poročala, s podatki, ki omogočajo kontaktiranje podjetja, v elektronski obliki;
- izpis seznama poslovnih enot, ki so poročale nično poročilo;
- kontrolni izpisi za preverjanje stopnje zajetja in kakovosti podatkov.

11. KADROVSKA REŠITEV PROJEKTA INTRASTAT

Carinski urad Nova Gorica se je odločil za naslednjo kadrovske rešitev, ki bo omogočala kakovostno izvajanje projekta zajema podatkov po predlaganem dogovoru med CURS in SURS.

Carinska služba je v skladu z dogovorom zadolžena za zajem podatkov s strani podjetij, ki bodo morala poročati o izmenjavi z drugimi članicami EU. Po sedanjih testnih izračunih smo v Sloveniji postavili za poročanje promet nad 100 000 eurov, kar pomeni, da bi sedaj prišlo v poštev za poročanje približno 5 000 poročevalskih enot - podjetij. Izkušnje držav, ki so pristopile EU v zadnji širitvi, pa kažejo, da se obseg blagovne menjave po vstopu poveča še za kako tretjino, tako da je potrebno še več dela. Naloga carinskega urada je zajeti vseh 5 000 poročil (obrazcev ima lahko vsako podjetje več). Način zajema je papirnat, elektronski ali preko računalniške izmenjave podatkov. Za izvajanje tega dela so v carinskem uradu glede na izkušnje drugih držav in predvidevanja, kaj bi morali delati naredili, naslednjo sistemizacijo dela:

- vodja oddelka naj bi bil eden, s VII. stopnjo izobrazbe (vodi delo oddelka, opravlja zahtevnejša opravila, koordinira delo med carinskimi uradi in generalnim carinskim uradom, sodeluje s SURS in DURS pri načrtovanju sprememb, usklajevanju podatkov, usklajevanje kontrolnih podatkov s SURS in DURS);
- vodje skupin naj bi bili trije, prav tako s VII. stopnjo izobrazbe (vodijo skupine referentov, opravljajo zahtevnejše kontrole dokumentov, nudijo pomoč podjetjem pri izpolnjevanju poročil – tarifa, posebni postopki, uporaba šifrantov, izdelujejo ocene neporočanih podatkov, vodenje registra, primerjanje s kontrolnimi podatki);

- kontrolorji naj bi bili štirje, s VI. stopnjo izobrazbe (vršijo zahtevnejše kontrole poročil, vodijo zahtevnejše pogovore s podjetji o neporočanjih, napak v obrazcih);
- referentov naj bi bilo petindvajset, s V. stopnjo izobrazbe (vnos podatkov za sklop podjetij, stiki s podjetji o napakah na obrazcih, obveščanje podjetij, ki ne poročajo, stiki s podjetji, ki ne poročajo, vzdrževanje registra).

To je v grobem shema potrebnih delovnih mest v Carinskem uradu Nova Gorica (Braunsberger, Mikuž, 2003, str. 375). Zelo pomembno je, da bodo v sistemu Intrastat zaposleni ljudje, ki bodo resnično vedeli, kako pomembni so ti podatki, in bodo svoje delo opravljali z vso resnostjo.

12. PILOTNO STATISTIČNO RAZISKOVANJE INTRASTAT

V Republiki Sloveniji se na vzpostavitev statističnega raziskovanja Intrastat pospešeno pripravljamo že od začetka leta 2002. Podatki o blagovni menjavi so izredno pomembni za izvajanje gospodarske in denarne politike na nacionalni in evropski ravni, zato si seveda ne smemo dovoliti, da bi ob vstopu v EU za dalj časa ostali brez njih. Pomemben razlog za zgodnje priprave je tudi ta, da je Republika Slovenija, tako kot vse ostale pristopne članice, bila dolžna v prvi polovici leta 2003 izvesti pilotno (poskusno) raziskovanje Intrastat in podatke posredovati Statističnemu uradu Evropskih skupnosti - Eurostatu. Zadostovalo je, da so podjetja poročala za tri vrednostno najpomembnejše proizvode, lahko pa so se odločila za poročanje, ki jim je najbolj ustrezalo. Bistveno je bilo namreč, preveriti metodologijo poročanja za raziskovanje Intrastat in preizkusiti računalniške aplikacije za vnos elektronskih obrazcev pri poročevalskih enotah in aplikacije za sprejem teh podatkov pri CURS-u.

Vir podatkov za izbor podjetij v omenjeni vzorec in za določitev njihovih najpomembnejših proizvodov so bili letni zunanjetrgovinski statistični podatki za 2001 in 2002. V poskusno raziskovanje so vključili tudi vsa podjetja, bodoče poročevalske enote za Intrastat, ki so same izrazile željo po sodelovanju, in podjetja, ki imajo dovoljenje CURS-a za poenostavljeni postopek vlaganja enotnih carinskih listin, pa niso med stotimi največjimi izvozniki/uvozniki (Interni viri Carinskega urada Nova Gorica).

Izvedba poskusnega raziskovanja in vzpostavitev informacijskega sistema za redno raziskovanje po vstopu v EU je bila načrtovana tako, da bi čimveč podatkov zajemali elektronsko. Zaradi vsebinskih podobnosti obrazca za Intrastat z enotno carinsko listino je bilo smiselno, da je bil elektronski zajem podatkov za Intrastat izveden iz obstoječih sistemov za zajem ECL pri podjetjih, ki so ta zajem že izvajala, in obstoječega sistema v CURS-u (RIP), ki podatke sprejema. V ta namen so v SURS-u 13. 1. 2003 sklicali sestanek s podjetji za računalniške storitve, ki imajo programe za vnos elektronskih ECL, in s predstavniki podjetij, ki imajo dovoljenje za poenostavljeno vlaganje elektronskih carinskih deklaracij in

poročajo v neposredno carinsko bazo podatkov. Vsem tem podjetjem so bila tudi poslana osnovna gradiva, ki so bila potrebna za prireditev omenjenih aplikacij.

V okviru informativnih akcij, ki so bile organizirane novembra lani v Kopru, Mariboru in Ljubljani, je bil posebej še izveden seminar za špediterje. Le-ti bi lahko v novem sistemu prevzeli poročanje za Intrastat za tista podjetja, za katera zdaj vlagajo ECL. Nekateri špediterji so se že dogovorili s podjetji, uporabniki njihovih storitev, in so sodelovali v pilotnem raziskovanju. Glede na sedanji sistem vlaganja elektronskih ECL bi moralo vsako podjetje, ki namerava sodelovati v pilotnem raziskovanju Intrastat, to izpeljati v sodelovanju s svojim špediterjem (če ga ima) in s podjetjem za računalniške aplikacije, katerega aplikacijo za vnos ECL uporablja, kar pa se seveda ni zgodilo. Edini pogoj za sodelovanje v pilotnem raziskovanju je bil, da je podjetje bodoča poročevalska enota za Intrastat in da se je prijavilo k sodelovanju.

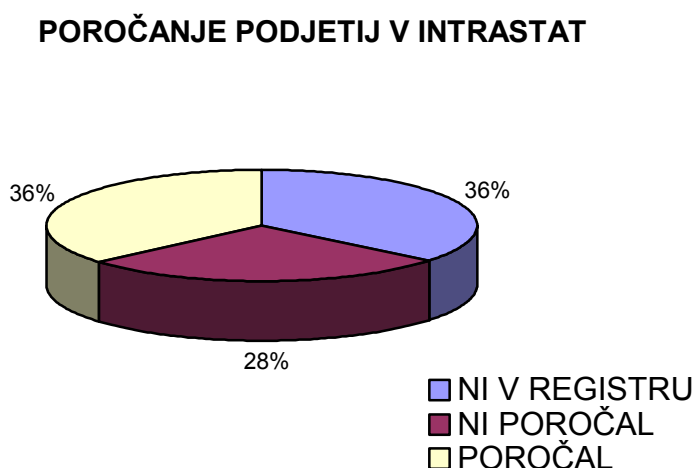
ZZI, d.o.o. (podjetje, ki je vzpostavilo in ki vzdržuje obstoječi informacijski sistem za zajem in obdelavo podatkov iz carinskih deklaracij) je v sodelovanju s SURS-om in CURS-om vzpostavilo testno okolje, v katerem so podjetja poročala testne podatke za Intrastat in dobila povratne informacije o formalni in vsebinski pravilnosti podatkov. Testno okolje bo ostalo odprto in na razpolago za testiranje vsem bodočim poročevalskim enotam do vključitve v EU. Rešitve, ki so jih razvili in uporabili kot rezultat poskusnega raziskovanja, so mišljene kot trajne rešitve za redno raziskovanje Intrastat po vstopu v EU, kar pomeni, da dela, ki je bilo opravljeno v pilotnem raziskovanju, ne bo treba opraviti kasneje (konec 2003 in v začetku 2004). V zadnjem delu bom predstavil pilotno raziskovanje, v katerega so bila povabljeni največja slovenska podjetja, ki izvažajo in uvažajo na trge EU, ter rezultate pilotnega raziskovanja. Opravil sem tudi kratka intervjuja, v katerih sem dve podjetji (eno je poročalo v pilotnem raziskovanju, drugo ne) povprašal, koliko vedo o sistemu Intrastat, zakaj je podjetje poročalo in zakaj ne, kakšno mnenje imajo o njem (stroški, obveznost poročanja, itd.).

13. PODJETJA, POVABLJENA V PILOTNO RAZISKOVANJE ZA SISTEM INTRASTAT, TER REZULTATI POROČANJA PILOTNEGA RAZISKOVANJA

Statistični urad Republike Slovenije je 21.2.2003 izdal seznam tistih podjetij, ki jih vabijo k sodelovanju v pilotnem projektu Intrastat. Ta seznam je obsegal 178 podjetij, ki so bila izbrana na podlagi kriterijev, ki bodo potrebna tudi kasneje za poročanje v tem sistemu (Seznam podjetij za poročanje IS-100403, 2003). Gre pa seveda za podjetja v Sloveniji, ki največ izvozijo in uvozijo. Tipi podjetij, ki so bili povabljeni v pilotno raziskovanje, so bili: poročevalska enota, tretja oseba-deklarant, softversko podjetje, poročevalska enota in špediter, softversko podjetje bo v testni fazi nastopalo v vlogi špediterja (bo poročalo za nekatera podjetja). Vsa ta podjetja so bila povabljeni k pilotnemu raziskovanju. Podjetja so morala poročati za prve štiri mesece leta 2003. Poročanje je bilo izvedeno 30.5.2003.

Nekatera podjetja sploh niso bila v registru, druga podjetja so bila v registru, pa niso poročala. Nekatera podjetja niso poročala za vse štiri mesece, ampak npr. samo za januar. V prilogi 3 je naveden seznam vseh podjetij, ki so bila povabljeni k raziskovanju, in rezultati pilotnega raziskovanja. Predstavil bom samo rezultate projekta. Od 159 podjetij, ki so bila izbrana za poročanje v sistemu Intrastat, je bilo 57 takih, ki sploh niso v registru, 44 jih ni poročalo, 58 takih, ki so poročala.

Slika 2: Poročanje podjetij v Intrastat

Vir: Rezultati poročanja podjetij Statističnemu uradu Slovenije na dan 31. 5. 2003, 2003.

Na podlagi opravljenih kontrol podatkov lahko sklenemo, da je bila kakovost podatkov, zbranih v poskusnem raziskovanju, zadovoljiva. Podatke je preverjal tudi Eurostat, vendar samo s formalno logičnega vidika (predvsem kontrola možnih šifer po šifrantih in nekatere povezave med podatki), in jih ocenil pozitivno. Napake, ki so se pojavljale pri poročanju, so podobne tistim, ki so jih opazili na podatkih iz enotne carinske listine. Gledano v celoti, je bila kakovost poročanja slabša na papirnih kot na elektronskih in spletnih obrazcih, kar pa je v skladu s pričakovanji in se kaže tudi v praksi držav članic EU. Prek poskusnega raziskovanja je bil vzpostavljen in preizkušen del informacijskega sistema Intrastat, ki bo z manjšimi popravki že pripravljen na izvajanje rednega raziskovanja po vstopu v EU, zato lahko opravljeno delo štejeemo za uspešno. Ostale pristopne države so s pilotnim raziskovanjem preverjale metodologijo in postopke sodelovanja s podjetji, niso ga pa izvajale v stvarnem produkcijskem okolju. Vzpostavljanje Intrastata v Republiki Sloveniji seveda še zdaleč ni zaključeno, saj bodo tista podjetja, ki niso poročala, to delo morala opraviti do vstopa Slovenije v EU, ker bo za poročanje v sistem obstajala zakonska osnova. Tisti del, ki neposredno zadeva poročevalske enote in pooblaščenec deklarante, je v glavnem dorečen. (Poročilo o rezultatih poskusnega pilotnega raziskovanja Intrastat, 2003)

14. INTERVJU O PILOTNEM RAZISKOVANJU IN SISTEMU INTRASTAT

V intervju sem zajel dve znani slovenski podjetji, to sta Peko d.d. iz Tržiča in Pivovarna Union d.d. . Kot je razvidno iz priloge, Peko ni poročal v pilotnem raziskovanju, Pivovarna Union pa je, in sicer za mesece januar, februar, marec in april, tako za odpremo kot za prejem. Ko sem obiskal Peko, so mi na zastavljeno vprašanje, zakaj niso poročali v poskusnem pilotnem raziskovanju, odgovorili, da imajo zato zadolženo špeditersko podjetje Feršped iz Jesenic, naj se obrnem nanj (Intervju v podjetju Peko d.d., 2003). Ker je ena izmed variant, da lahko za podjetja poroča tudi tretja oseba – v tem primeru deklarant, sem se obrnil na špeditersko podjetje Feršped. Tudi tam sem postavil enako vprašanje, zakaj potem oni niso poročali za poskusno pilotno raziskovanje. Odgovorili so mi, da bodo začeli s poročanjem šele z vstopom Slovenije v EU. Se pravi, da bodo poročali za podjetje Peko šele takrat. Ker bo z vstopom v EU veliko špediterskih podjetij ostalo brez posla, iščejo različne možnosti, da ne bi bilo potrebno odpuščati zaposlenih. Ena izmed teh nalog je prevzeti vlogo tretje osebe - deklaranta, ki bo namesto podjetja zbirala in pošiljala podatke Carinskemu uradu Nova Gorica. Njihova naloga je, da pridobijo čim večje število manjših in srednjih podjetij, namesto katerih bodo poročala. Večja podjetja bodo v veliki večini sama poročala, zato pa bodo imela posebne programe, ki bodo na voljo za poročanje v ta sistem. Poročanje prek špediterjev ima seveda prednosti, tako za podjetja kot tudi za same špediterje. Špediterji bodo imeli v rokah zadosti znanja in izkušenj za poročanje v sistem Intrastat, tako da bodo poročanje opravljali kvalitetno in hitro. Za podjetje pa pomeni poročanje preko špediterskega podjetja prihranek na času in stroških. Špediterska podjetja bodo imela pod okriljem večje število podjetij, tako da se bodo tudi za-nja stroški znižali. Drugo podjetje je bilo Pivovarna Union, kjer sem naletel na veliko pripravljenost in usposobljenost na področju Intrastata. Povprašal sem jih o samem sistemu in pilotnem raziskovanju. Naj kratko predstavim razgovor. Veliko so mi povedali o funkcioniranju sistema. V skladu s cilji širitvenega projekta za statistiko zunanje trgovine, ki teče pod okriljem Eurostata, so bile pristopne države v prvi polovici leta 2003 dolžne izpeljati poskusno raziskovanje Intrastat. Poskusno poročanje je potekalo v obdobju marec – maj 2003, ko so poročevalske enote poročale podatke o blagovni menjavi z državami članicami EU za prvo trimesečje 2003, ločeno po mesecih. Osnovni namen tega poročanja je bil preizkus metodologije Intrastata v praksi. V Pivovarni Union so poročali po sistemu elektronske izmenjave podatkov X.400. Glede na to, da imajo brezcarinsko poslovanje s carino, so pošiljali podatke po posameznih seznamih (mesečni seznam knjigovodskih vpisov), posebej za izvoz in posebej za uvoz. Podatke so poslali za mesec januar, februar, marec in april 2003. Poročali so s pomočjo nadgradnje programa za KV-je. Iz seznama je program pripravil za Intrastat deklaracije (torej tiste, ki imajo namembno državo ali državo odpreme iz EU). Ob vstopu v EU bodo poročali s pomočjo sistema za elektronsko izmenjavo podatkov, kajti imajo ustrezno programsko in strojno opremo, pa tudi znanje. Ob upoštevanju dejstva, da bodo tudi po 1. 5. 2004 imeli izvoz v tretje države, bo poročanje potekalo preko te službe, ki bo zbirala podatke o intrakomunitarnem poslovanju. Poročanje s pomočjo njihovega računalniškega programa

(programska hiša TRINET) je po njihovih besedah transparentno in enostavno. Pri tem programu uporabljajo tudi podatke iz svojega informacijskega sistema BAAN. Zelo pomembno je tudi enotno tarifiranje blaga v skladu s kombinirano nomenklaturo (8-mestna šifra). Poročali bodo o odpremi blaga iz Slovenije v druge države članice in prejemu blaga iz drugih držav članic, t.j. fizični tok blaga med Slovenijo in državami članicami EU (Intervju v podjetju Pivovarna Union d.d., 2003). Potrebne bodo še informativne akcije, tako da se bodo tista podjetja, ki so dosedaj postorila premalo, to naredila do samega vstopa.

15. PRIMERJAVA O OPRAVLJENEM DELU NA SISTEMU INTRASTAT Z OSTALIMI PRIDRUŽENIMI KANDIDATKAMI, KI BODO VSTOPILE V EU

S 1. 5. 2004 se bo EU povečala za 10 novih kandidatke, tako bo štela 25 članic. Vse države kandidatke bodo morale vzpostaviti sistem Intrastat. V Sloveniji je vzpostavljeno sodelovanje med carinsko, davčno in statistično administracijo. Sodelovanje pa je v različnih državah različno. Predvidena kadrovska zasedba v Sloveniji je glede na pričakovani obseg dela v povprečju primerljiva s kadrovsko zasedbo v državah članicah in kandidatkah. Pri nas sprememba zakonodaje ni potrebna, ker se bodo vse štiri uredbe EC uporabljale neposredno. V nekaterih državah kandidatkah pa bodo potrebni popravki. Glede vstopnega praga za poročanje v Intrastatu je bil v Sloveniji vstopni prag izračunan na osnovi podatkov za leto 2001. Prag je bil določen v višini 100 000 evrov letnega prometa posameznega podjetja po eni smeri gibanja blaga. Vse ostale kandidatke in tudi precej članic ima nižji vstopni prag. Slovenija glede časovnih okvirov poročanja prav tako izpolnjuje zahteve Eurostata, tudi kvaliteto podatkov. Za zagotavljanje kvalitetnih podatkov je velikega pomena prav pravilno delo carinske službe in skrb za pravočasno zagotavljanje dokončnih podatkov. V Sloveniji smo dejansko najdlje na področju rešitve registra. Register je bil vzpostavljen vzporedno z izdelavo programske opreme za zajem podatkov Intrastata. Ostale države kandidatke so imele probleme pri pošiljanju rezultatov pilotnega raziskovanja. Pri nas je bilo poročanje v pilot uspešno zaključeno in tudi podatki so bili pravočasno posredovani Eurostatu. Prav tako v Sloveniji nismo imeli problemov z usklajevanjem tarif s tarifami EU na osemmestnem nivoju. Slovenija se je z vso resnostjo in zavzetostjo lotila sistema Intrastat, tako da rezultati ne smejo izostati (Poročilo iz službene poti v Luxemburg, 2003).

16. SKLEP

Informacijske potrebe kažejo, da ostajajo podatki o blagovni menjavi med državami članicami še vedno eden izmed osnovnih makroekonomskih kazalnikov, kljub prostemu pretoku blaga in ukinitvi vseh carinskih formalnosti na mejah znotraj EU. Ti podatki so z uvedbo denarne unije še bolj iskani in morajo biti na voljo hitreje kot v preteklosti. Intrastat je metodologija za pridobitev teh podatkov in je predmet stalnih analiz in razmišljanja o možnih poenostavitvah. Države članice imajo različno organiziran sistem. Tudi Slovenija je že izbrala sistem, ki bo temeljil na zbiranju in kontroli podatkov v Carinskem uradu v Novi Gorici, analizi podatkov in podrobnejši kontroli ter pošiljanju podatkov Eurostatu v statističnem uradu. Sistem ne bo mogel delovati brez povezave z davčno upravo, ki bo nudila podatke o davčnih zavezancih. Sistem bo moral delovati s čim manjšimi stroški in velikih odstotkom podjetij, ki bodo poročala. Prav tako mora biti transparenten, in čimbolj enostaven, tako za podjetja kot tudi za uslužbence, ki bodo delali v tem sistemu. Zaskrbljujoč je podatek o številu podjetij, ki niso poročala v pilotnem raziskovanju. Vendar ko bo šlo zares, bodo podjetja prisiljena v poročanje, drugače bodo sledile denarne kazni in ostale sankcije, ker bo za poročanje obstajala zakonska osnova. Naša naloga v predpristopnem obdobju je bila, da se tej metodologiji prilagodimo v čim večji meri in jo uvedemo v nacionalno okolje. Problem, ki se pojavlja v vseh državah kandidatkah, je omejitev finančnih in kadrovskih virov. Uvajanje Intrastata je v statističnih uradih držav kandidatk vsekakor ena izmed prioritarnih nalog v predpristopnem obdobju. U okviru priprav na uvajanje Intrastata sta bila izvedena dva obiska glede funkcioniranja sistema v državah kandidatkah, izvedeni so bili seminarji za uporabnike zunanjetrgovinskih podatkov, kjer so bili seznanjeni s spremembami, ki nas čakajo na področju zunanjetrgovinske statistike po vstopu v EU. Potrebna je bila tudi organizacijska ter tehnična izvedba sistema. Izvedeno je bilo tudi pilotno raziskovanje, kjer so bila podjetja soočena s tem, kako sistem deluje v praksi. Narejenega je bilo veliko, da bo sistem v praksi res deloval tako kot v ostalih državah članicah, glede na možnosti in sredstva, ki so ponujena v Sloveniji za sistem Intrastata. Upam, da bomo sistem vpeljali brez večjih problemov in da bodo podjetja po svojih najboljših močeh sodelovala v tem sistemu. Šele tako bomo resnično dobili podatke, ki jih bodo uporabljali strokovnjaki za učinkovito in uspešno vodenje zunanjetrgovinske in monetarne politike ter celotnega gospodarstva. Ker bomo s 1. 5. 2004 postali polnopravna članica EU, bomo s temi podatki tvorno sodelovali pri vzpostavljanju skupne zunanjetrgovinske politike.

17. LITERATURA

1. Braunsberger Frida: Vzpostavitev sistema Intrastat v Sloveniji v okviru širitvenega projekta za statistiko zunanjetrgovine. Statistični dnevi 2001. Ljubljana: SURS, 2001. 527 str.
2. Braunsberger Frida: Intrastat-Širitveni projekt za statistiko zunanje trgovine. Statistična sporočila. Ljubljana: SURS, 2002.
3. Braunsberger Frida, Mikuž Stanislav: Uvajanje Intrastata v Republiki Sloveniji kot skupni projekt SURS-a in CURS-a. Statistični dnevi 2003. Ljubljana: SURS, 2003. 544 str.
4. Bregar Lea: Ekonomska statistika 2000. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 292 str.
5. Granner Franz: Intrastat-Eine methodische Herausforderung. Vienna: Avstrijski statistični inštitut, 1997. 132 str.
6. Granner Franz: Austrian Foreign Trade Statistics as an Example for the foreign Trade Statistics System of the European Union. Vienna: Avstrijski statistični inštitut, 1999. 150 str.
7. Granner Franz: Intrastat-Impacts on quality and methodological aspects. Statistični dnevi 2003. Ljubljana: SURS, 2003. 544 str.
8. Gusel Leo, Bobek Vito: Sistemi in instrumenti mednarodne menjave. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1997. 352 str.
9. Kenda Vladimir: Mednarodno poslovanje. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 2001. 347 str.
10. Kumar Andrej: Mednarodna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 130 str.
11. Lancetti Marco, Frising Romaine: The Intra community trade statistical information system Intrastat a challenge to the statistician a new users information source. Statistični dnevi 2003. Ljubljana: SURS, 2003. 544 str.
12. Mousis Nicolas: Evropska unija. Ljubljana: Littera picta, 1999. 575 str.
13. Predovnik Mitja: Nove carinske listine. Glas gospodarstva, Ljubljana, september 2003, str. 88.
14. Predovnik Mitja: Intrastat za slovenska podjetja. Glas gospodarstva, Ljubljana, oktober 2003, str. 88.
15. Prešeren Saša: Notranji trgi EU in oznaka CE. Ljubljana: Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, 2003. 146 str.
16. Rant Majda: Spremembe na področju statistike zunanje trgovne po vstopu v EU. Statistični dnevi 2001. Ljubljana: SURS, 2001. 527 str.
17. Rant Majda: Intrastat-metodologija za spremljanje blagovne menjave med državami članicami Evropske unije. Statistična sporočila. Ljubljana: SURS, 2001.
18. Šircelj Andrej: Davek na dodano vrednost. Ljubljana: Center Marketing International, 1996. 126 str.

19. United Nations publication, International merchandise trade statistics: Concepts and Definitions. New York: United nations, 1998. 170 str.

18. VIRI

1. Dogovor o medsebojnem sodelovanju pri uvajanju sistema Intrastat v Republiki Sloveniji. Ljubljana: SURS, CURS, 2003. 5 str.
2. Dogovor o izhodiščih dogovora o delitvi dela in posameznih faz obdelave podatkov za Intrastat med Statistični uradom Republike Slovenije in Carinsko upravo Republike Slovenije. Ljubljana, Nova Gorica: SURS, CURS, 2002. 5 str.
3. Eurostat: Community Legislation Applicable to the Statistics Relating to the Trading Between Member States, Eurostat, 2001.
4. Eurostat-zakonodaja. Ljubljana: SURS, 2002. 70 str.
5. Interni viri Carinskega urada Nova Gorica.
6. Interni viri Statističnega urada Republike Slovenije.
7. Intervju v podjetju Peko d.d., 2003.
8. Intervju v Pivovarni Union d.d., 2003.
9. Intrastat-Statistika blagovne menjave med državami članicami. Ljubljana: SURS, 2002. 26 str.
10. Intrastat-Statistika notranje blagovne menjave med državami članicami EU. Nova Gorica: CURS, 2003. 77 str.
11. Kaj je Intrastat. Ljubljana: SURS, 2000. 30str.
12. Navodila za poročevalske enote. Ljubljana: SURS, 2003. 29 str.
13. Poročilo iz službene poti v Luxemburg. Nova Gorica: CURS, 2003. 4 str.
14. Poročilo o informativnem seminarju »Intrastat in spremembe carinske in davčne zakonodaje po vstopu v EU. Ljubljana: SURS, 2002. 4 str.
15. Poročilo o rezultatih poskusnega pilotnega raziskovanja Intrastat (marec-maj 2003). Ljubljana: SURS, 2003. 7 str.
16. Poročilo s seminarja zakonodaje EU s področja statistike zunanje trgovine. Ljubljana: SURS, 2001. 30 str.
17. Poročilo s študijskega obiska za Intrastat v avstrijskem statističnem inštitutu. Ljubljana: SURS, 2001. 18 str.
18. Predlog kadrovske rešitve projekta Intrastat. Nova Gorica: CURS, 2002.
19. Predstavitev zakonodaje EU v smislu statistike o zunanji trgovine. Phare project: SURS, 2002. 470 str.
20. Register za Intrastat. Ljubljana: SURS, 2003. 10 str.
21. Rezultati poskusnega poročanja podjetij v sistem Intrastat na dan 30. 5. 2003. Ljubljana: SURS, 2003.
22. Seznam podjetij za poročanje IS-100403. Ljubljana: SURS, 2003.

23. Spremembe na področju statistike zunanje trgovine po vstopu v EU. Ljubljana: SURS, 2001. 13 str.
24. Širitveni projekt za statistiko zunanje trgovine. Ljubljana: SURS, 2001. 4 str.
25. Uredba Komisije (ES) št. 1901/2000, 35 str.
26. Uredba Sveta (EGS) št. 3330/91, 19 str.
27. Zakon o državni statistiki (Uradni list RS št. 45-2169/1995, Uradni list RS št. 9-529/2001-spremembe in dopolnitve).

PRILOGE

Priloga 1: Obrazec Intrastat za prihod

Priloga 2: Obrazec Intrastat za odpremo

Priloga 2: Poročanje podjetij v pilotno raziskovanje na dan 30. 5. 2003

Priloga 1: Obrazec Intrastat za prihod

EVROPSKA SKUPNOST		OBRAZEC N		Prihodi X				
1 Poročevalska enota	Št.							
		2 Obdobje	3 Skup. št. pr.					
4 Tretja oseba-deklarant		Št.		5				
6 Opis blaga		7 Št. pr.	8 Drž.poš./Reg.nam.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče	
		a	b					
		13 Šifra blaga			14 Drž.p.		15 Stat. postopek	
		16 Neto masa (v kg)			17 Količina v dodatni m. enoti			
		18 Fakturna vrednost			19 Statistična vrednost			
6 Opis blaga		7 Št. pr.	8 Drž.poš./Reg.nam.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče	
		a	b					
		13 Šifra blaga			14 Drž.p.		15 Stat. postopek	
		16 Neto masa (v kg)			17 Količina v dodatni m. enoti			
		18 Fakturna vrednost			19 Statistična vrednost			
6 Opis blaga		7 Št. pr.	8 Drž.poš./Reg.nam.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče	

	a	b					
	13 Šifra blaga		14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
	16 Neto masa (v kg)		17 Količina v dodatni m. enoti				
	18 Fakturna vrednost		19 Statistična vrednost				
6 Opis blaga	7 Št. pr.	8 Drž.poš./Reg.nam.		9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče
	a	b					
	13 Šifra blaga		14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
	16 Neto masa (v kg)		17 Količina v dodatni m. enoti				
	18 Fakturna vrednost		19 Statistična vrednost				

Pojasnila:

Polje 3: Skupno število proizvodov

7: Zaporedna številka proizvoda

8a: Država, ki je blago poslala

Polje 9: Pogoji dobave

10: Vrsta posla

11: Vrsta transporta

14: Država porekla

20 Kraj/datum/podpis poročevalske osebe/tretje osebe-deklaranta

Priloga 2: Obrazec za odpremo

**EVROPSKA SKUPNOST
OBRAZEC N**

1 Poročevalska enota Št.		Odpreme X										
				2 Obdobje	3 Skup. št. pr.							
4 Tretja oseba-deklarant Št.		5										
6 Opis blaga				7 Št. pr.	8 Drž.nam./Reg.por.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče			
				a	b							
				13 Šifra blaga				14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
				16 Neto masa (v kg)				17 Količina v dodatni m. enoti				
				18 Fakturna vrednost				19 Statistična vrednost				
6 Opis blaga				7 Št. pr.	8 Drž.nam./Reg.por.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče			
				a	b							
				13 Šifra blaga				14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
				16 Neto masa (v kg)				17 Količina v dodatni m. enoti				
				18 Fakturna vrednost				19 Statistična vrednost				
6 Opis blaga				7 Št. pr.	8 Drž.nam./Reg.por.	9 Pog.dob.	10 VP	11 T	12 Pristanišče			

		a	b						
		13 Šifra blaga			14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
		16 Neto masa (v kg)			17 Količina v dodatni m. enoti				
		18 Fakturna vrednost			19 Statistična vrednost				
6 Opis blaga	7 Št. pr.	8 Drž.nam./Reg.por.		9	10 VP	11 T	12		
				Pog.dob.			Pristanišče		
		a	b						
		13 Šifra blaga			14 Drž.p.		15 Stat. postopek		
		16 Neto masa (v kg)			17 Količina v dodatni m. enoti				
		18 Fakturna vrednost			19 Statistična vrednost				
Pojasnila:		20 Kraj/datum/podpis poročevalske osebe/tretje osebe-deklaranta							
Polje 3: Skupno število proizvodov dobave		Polje 9: Pogoji							
7: Zaporedna številka proizvoda		10: Vrsta posla							
8a: Država namena transporta		11: Vrsta							

Priloga 3: Poročanje podjetij v pilotno raziskovanje na dan 30. 05. 2003

POROČANJE NA DAN 30. 05. 2003							
						PREJEM/ MESEC	ODPREMA/ MESEC
zap.št	tip podjetja	davčna številka	matična številka	naziv podjetja	1	2	
1	PE	75253992	5670209000	AC-INTERCAR D.O.O. LJUBLJANA	NI V REG		
2	PE	31596134	5347254000	ADK D.O.O.	NI POR		
3	PE	51439972	5479541000	ADRIA MOBIL D.O.O. NOVO MESTO	23	123	
4	PE	16704045	5391610000	AJM OKNA-VRATA-SENČILA D.O.O.	1234	1234	
5	PE	42388066	5456959000	ALCU D.O.O.	124		
6	PE	81067356		ALPFRIGO D.O.O.	23	123	
7	PE	61162663	5034728000	ALPINA D.D. ŽIRI	NI V REG		
8	PE	37448196	5039584000	ALPLES D.D. ŽELEZNIKI	12	124	
9	PE	34939067	5033438000	ALPOS D.D.	123	123	
10	PE	11248220	5707625000	AQUASAVA D.O.O. KRANJ	1234	1234	
11	PE	43488170	5441161000	ARCONT D.D. GORNJA RADGONA	NI POR		
12	PE	15413217	5383510000	AREX D.O.O.	NI POR		
13	PE	95978232	5949700000	ATNET D.O.O. KOPER	NI V REG		
14	PE	34791809	5825482000	AVTO TRIGLAV D.O.O. LJUBLJANA	NI V REG		
15	PE	99490323	5004039000	AVTOIMPEX ,D.O.O., LJUBLJANA	NI V REG		
16	PE	42696054		BAYER PHARMA D.O.O.	123	123	
17	PE	80917798	5518121000	BOXMARK LEATHER D.O.O.	NI V REG		
18	PE	79872000	5684943000	BSH HIŠNI APARATI D.O.O. NAZARJE	1234	1234	
19	PE	68798687	5878322000	C & M D.O.O.	NI V REG		
20	PE	57420866	5616514000	CARRERA OPTYL D.O.O. ORMOŽ	NI POR		
21	PE	54055857		CIMMEX COMMERCE D.O.O.		3	
22	PE	82923183	5040302000	CIMOS D.D.	1234	1234	
23	PE	15280373	5042801000	CINKARNA CELJE D.D.	123	123	
24	PE	59925680	5934737000	CITROEN SLOVENIJA D.O.O.	NI V REG		
25	PE	55030173	5034400000	COLOR D.D. MEDVODE		1234	
26	PE	32470584	5040477000	COMET D.D. ZREČE	123	123	
27	PE	40303675	5677521000	DANFOSS COMPRESSORS D.O.O.	1234	1234	
28	PE	47263512	5045401000	DOMEL D.D.	NI POR		
29	PE	68433123		EKAMANT D.O.O.	3		
30	PE	34419047	5306558000	ELEKTRONIKA VELENJE D.D.	NI POR		
31	PE	20874731	5427223000	ELES D.O.O. LJUBLJANA	NI V REG		
32	PE	12298425	5033829000	ELKROJ D.D. MOZIRJE	123	123	
33	PE	26516446	5677475000	ETA D.O.O. CERKNO	123	123	
34	PE	41900537	5042178000	ETI D.D.	NI POR		
35	PE	28420284	5048869000	ETOL D.D. ŠKOFJA VAS	NI V REG		
36	PE	60780487	5048664000	FRUCTAL D.D. AJDOVŠČINA	NI V REG		
37	PE	11325682	5691087000	GKN ATRAS D.O.O. ZREČE	NI V REG		
38	PE	95651209	5293057000	GLASMIK d.o.o. NOVA GORICA	1234		
39	PE	14350319	5034353000	GORENJE TIKI D.O.O.	NI V REG		
40	PE	72615320	5163676000	GORENJE, D.D.	NI POR		
41	PE	48619922	5042291000	GORIČANE D.D. MEDVODE	1234	1234	
42	PE	88496473	5292263000	GRAMAT GRIL d.o.o.	NI POR		
43	PE+Š	52695964	1337823000	GRUDA COMMERCE d.o.o.	NI POR		
44	PE	45984794	5043212000	HELIOS TOVARNA BARV, LAKOV IN UMETNIH SMOL D.O.O. KOLIČEVO	NI V REG		
45	PE	64268438	5382475000	HENKEL SLOVENIJA D.O.O. MARIBOR	NI V REG		
46	PE	31445098	5463424000	ILIRIJA M TRADE D.O.O.	1234		

47	PE	89184068	5820928000	ILMEST D.O.O. NOVA GORICA	123	123
48	PE	55374573	5519225000	IMP KLIMA D.O.O.		1235
49	PE	45197687	5040736000	IMPOL D.D.	NI POR	
50	PE	70057141	1197967000	INEXA ŠTORE D.O.O.	NI V REG	
51	PE	14775069	5103126000	INLES D.D.	NI V REG	
52	PE	13139304	5290457000	INTRA LIGHTING d.o.o.	123	123
53	PE	66787726	5045878000	ISKRA FERITI D.O.O. LJUBLJANA	NI POR	
54	PE	30699606	5045134000	ISKRA MEHANIZMI D.D. LIPNICA	NI V REG	
55	PE	38329522	5045410000	ISKRA-AVTOELEKTRIKA D.D. ŠEMPETER PRI GORICI	123	123
56	PE	11446340	5045193000	ISKRAEMECO D.D. KRANJ	12	12
57	PE	49029827	5293162000	ISKRATEL D.O.O. KRANJ	NI V REG	
58	PE	19086393	5034825000	IUV D.D.	NI V REG	
59	PE	73449229	5415918000	JOHNSON CONTROLS-NTU D.O.O. SLOVENJ GRADEC	NI POR	
60	PE	58092404	5005485000	JULON D.D. LJUBLJANA	NI POR	
61	PE	49989456	5459419000	JUNIOR ECO d.o.o.	NI POR	
62	PE	52868001	5037590000	JUTEKS D.D. ŽALEC	1234	1234
63	PE	90515307	5003814000	KEMOFARMACIJA D.D. LJUBLJANA	NI POR	
64	PE	86335707	5038251000	KLI LOGATEC D.D.	124	
65	PE	75860309	5034558000	KOLEKTOR D.O.O. IDRIJA	NI V REG	
66	PE	85087777	5033691000	KOLIČEVO KARTON, D.O.O.	NI V REG	
67	PE	15706583	5039088000	KOPITARNA SEVNICA D.D.	NI POR	
68	PE	41217713	5005647000	KOTO D.D.	NI V REG	
69	PE	43197507	5041058000	KOVINOPLASTIKA LOŽ D.D.	123	
70	PE	84040858	5025524000	KOVINTRADE D.D. CELJE	NI POR	
71	PE	82646716	5043611000	KRKA, D.D., NOVO MESTO	NI POR	
72	PE	94471568	5043425000	LEK D.D.	NI V REG	
73	PE	90001079	5037816000	LESONIT D.D. ILIRSKA BISTRICA	NI V REG	
74	PE	85628212	5038847000	LIP BLED D.D.	NI V REG	
75	PE	66676177	5037395000	LISCA D.D. SEVNICA	1234	
76	PE	88090469	1317288000	LIV PLASTIKA D.O.O. POSTOJNA	NI V REG	
77	PE	58984771	5504813000	LIVAR d.d.	NI POR	
78	PE	22513736		LUCIJA TRGOVINA D.O.O.	3	
79	PE	72784989	5618495000	MACO-SL d.o.o.	NI POR	
80	PE	89249577	1123114000	MARCHIOL d.o.o.	1234	124
81	PE	79174159	5564123000	MARTEX d.o.o. VOLČJA DRAGA	1234	1234
82	PE	57803374	5827426000	MEBLO JOGI D.O.O. NOVA GORICA		123
83	PE	25398687	5034043000	MELAMIN D.D. KOČEVJE		123
84	PE	45884595	5300231000	MERCATOR, D.D.	NI V REG	
85	PE	98492462	5003563000	MERKUR D.D. NAKLO	1234	1234
86	PE	60598166	5033454000	METALFLEX D.O.O.	NI V REG	
87	PE	52965538	5035333000	MLM D.D.	NI POR	
88	PE	52368971	5835577	MTS INTERNATIONAL d.o.o.	NI POR	
89	PE	37843079	5037212000	MURA D.D.	NI POR	
90	PE	58862285	1328255000	NAFTA LENDAVALA, D.O.O.	NI V REG	
91	PE	18669212	1722107000	NAFTA-PETROCHEM d.o.o.	NI POR	
92	PE	41739515	5432316000	NOVEM CAR INTERIOR DESIGN D.O.O. LOŽNICA	1234	1234
93	PE	20377550	5953219000	OLYMPUS SLOVENIJA D.O.O.	NI POR	
94	PE	57536163	5540739000	OMV-ISTRABENZ D.O.O. KOPER	NI V REG	
95	PE	31426263	1450808000	OPAL HRASTNIK D.O.O.		123
96	PE	57545260	5315166000	ORBICO D.O.O. LJUBLJANA	NI V REG	
97	PE	22565191	5785596000	PALFINGER D.O.O.	NI V REG	
98	PE	45280312	5034639000	PALOMA D.D.	123	123

99	PE	65943252	1403885000	PANTAL d.o.o.	NI POR		
100	PE	54045312	5033721000	PAPIRNICA VEVČE D.D.	NI POR		
101	PE	89140419	5034701000	PEKO D.D.	NI POR		
102	PE	80267432	5025796000	PETROL D.D. ,LJUBLJANA	NI V REG		
103	PE	94377570	1380427000	PEUGEOT SLOVENIJA , D.O.O.	NI V REG		
104	PE	16184220	5584086000	PFLEIDERER NOVOTERM D.O.O. NOVO MESTO	NI POR		
105	PE	43304699	5048591000	PIVOVARNA UNION D.D.		1234	234
106	PE	61106062	5042348000	PLAMA-PUR D.D. PODGRAD		123	123
107	PE	72616911	5034663000	PLANIKA D.D KRANJ	NI V REG		
108	PE	61431761	5758980000	PORSCHE SLOVENIJA D.O.O. LJUBLJANA		123	123
109	PE	45884595		POSLOVNI SISTEM MERCATOR D.D. MARKET PROGRAM	NI POR		
110	PE	36119725	5033217000	PREDILNICA LITIJA D.D.		1234	1234
111	PE	70762422	5036488000	PREVENT D.D.	NI V REG		
112	PE	67148816	1323687000	PREVENT LAMITEX D.O.O.	NI V REG		
113	PE	43654916	5939267000	PROAL d.o.o.	NI POR		
114	PE	22879927		PROMA D.O.O.			3
115	PE	74845047	5589983000	PROTECT GL D.O.O.		123	
116	PE	92943993		PUC D.O.O.		123	2
117	PE	49636081	5039711000	RADEČE PAPIR D.D. RADEČE		1234	1234
118	PE	64753069	5294720000	RAZGORŠEK D.O.O. MARIBOR	NI POR		
119	PE	46176829	1701371000	RENAULT SLOVENIJA, D.O.O.	NI V REG		
120	PE	51520877	5405084000	REVOZ D.D.			1234
121	PE	37502417	5045398000	ROTOMATIKA D.O.O.	NI POR		
122	PE	21702152	1648454000	ROTOMATIKA MOTORS D.O.O.	NI POR		
123	PE	24360945	5002796000	SALUS D.D. LJUBLJANA	NI V REG		
124	PE	21491895	5035945000	SATURNUS AVTOOPREMA , D.D.	NI POR		
125	PE	68243324	1201395000	SAVA TIRES D.O.O. KRANJ	NI V REG		
126	PE	75105284	5111358000	SAVA D.D. KRANJ	NI V REG		
127	PE	69340579	1253271000	SG AUTOMOTIVE, D.O.O.	NI POR		
128	PE	73388297	5622395000	SIEMENS D.O.O. LJUBLJANA	NI POR		
129	PE	69259437	5744342000	SITECO, D.O.O.	NI POR		
130	PE	46123997	5395496000	SMM D.O.O.	NI V REG		
131	PE	30242215	5254132000	STEKLARNA HRASTNIK - SKUPINA, D.D.	NI V REG		
132	PE	15151026	1624237000	STEKLARNA HRASTNIK - VITRUM, D.O.O.		123	123
133	PE	12227021	5718520000	SUMMIT MOTORS LJUBLJANA D.O.O.	NI V REG		
134	PE	82858900	5524873000	SVEMA D.O.O. LJUBLJANA	NI V REG		
135	PE	23579382	5033861000	SWATY D.D. MARIBOR	NI POR		
136	PE	25840754	5688418000	SŽ ACRONI D.O.O. JESENICE	NI V REG		
137	PE	18190995	5142733000	SŽ D.D. LJUBLJANA	NI V REG		
138	PE	64537641	5686482000	SŽ-METAL D.O.O. RAVNE		1234	123
139	PE	85852589	5103363000	TAB D.D.	NI V REG		
140	PE	67572782	5040868000	TALUM D.D. KIDRIČEVO		123	123
141	PE	76709426	5287073000	TCG UNITECH LTH - OL D.O.O.	NI POR		
142	PE	43069711	5478715000	TDR-METALURGIJA D.D.	NI V REG		
143	PE	98511734	5014018000	TELEKOM SLOVENIJE D.D.	NI V REG		
144	PE	68774362	5077290000	TERMO D.D. ŠKOFJA LOKA			3
145	PE	92415997	5034035000	TIK D.O.O.	NI V REG		
146	PE	39337456		TOGRES EXPORT-IMPORT D.O.O.		3	
147	PE	91560268	1468588000	TOMOS, D.O.O., KOPER	NI V REG		

148	PE	85524310	5033411000	TRIMO D.D. TREBNJE		345	
149	PE	19783221		TT OKROGLICA		3	
150	PE	52292908	1316613000	TVT NOVA D.O.O.	NI V REG		
151	PE	72461721	5042437000	UNIOR D.D.	1234	1234	
152	PE	18569030	1317407000	UPIMOL 2000 D.O.O. SLOVENSKA BISTRICA	NI POR		
153	PE	81616619	5427843000	VARISTA D.O.O.	NI V REG		
154	PE	23087226	5971101000	VIPAP VIDEM KRŠKO D.D.	NI POR		
155	PE	71089195	5476208000	VOGT ELECTRONIC D.O.O.	123	123	
156	PE	89936183	1554867000	WESTERN WIRELESS INTERNATIONAL D.O.O.	NI V REG		
157	PE	62560905	5829925000	YDRIA MOTORS D.O.O.	NI V REG		
158	PE	61952745	5066255000	ŽELEZARNA RAVNE MONTER DRAVOGRAD d.d.	NI POR		
159	PE	25843249	5403014000	ŽIVEX d.o.o. VOLČJA DRAGA	1234		
					NI V REGISTRU	57	35,85%
					NI POROČAL	44	27,67%
					POROČAL	58	36,48%
					SKUPAJ	159	100,00%